Cat. V. I. P 201. MMS. Sledmere
Renouard Tom I p. 344. collated & perfect
copy 2/22/16
3506

4
1463

complete

41

DEMOSTHENIS ORATIONES QVATVOR CONTRA PHILIPPVM,

A' Paulo Manutio latinitate donatæ.

Venetiis, M. D. XLIX.

APVD ALDI FILIOS.

IOANNI MORVILLERIO,
Chriſtianiſſimi Gallorum Regis conſiliario, et apud Venetam remp. oratori, Paulus Manutius Aldi filius S.P.D.

QVAM difficili in loco uerſetur eorum induſtria, qui de græco uertũt; neque tu, ut arbitror, ignoras, Ioannes Moruilleri uir clariſſime, cui uel exercitatio literarũ, uel ipſa natura, uel potius utraque ſimul hoc dedit, ut in iudicando excelleres; et ego experiens ita ſenſi, ut, qui aliis antea in hoc genere peccãtibus acerbior fuiſſem, ac durior, idem poſtea, re tentata, eo libentius ignouerim, quo magis eandem ipſe culpam extimeſcerem. Occurrũt iis, qui de græcis latina faciunt, duo inter ſe maxime contraria uitia: quorum utrunque cum euitandum æque ſit, ita periculoſa tamen cautio eſt, ut ferè, declinare ab altero dum uis, in alterum incurras. nam & qui in eo laborant, ut græca uerba totidẽ penè latinis reddant, quòd fideles interpretes haberi uolũt; inepte faciũt, atque in illa ipſa nimis attenuata diligẽtia

grauiter peccant; quoniã quidẽ res ipſa primũ fit obſcurior, quod cum interpretis officio pugnat, deinde latinæ orationis dignitate cultuq́; deſtituta ſordeſcit: et qui horum in uerbis referendis religionem improbant, putidamq́; appellant, libertatem ipſi quandam & licentiam magis amant; his plerunque contigit, ut, dum ad ornamenta toto animo intendunt, ab ipſa ſententia longius aberrent. ſummum artificium, ſummamq́; poſſidet prudentiam, ſi quis inter has difficultates conſtitutus, quaſi medius inter duas Syrtes ita nauigat, ut naufragium nõ faciat. quod ætate noſtra cum ex trãſalpinis hominibus multi, ex noſtris etiam non pauci tentauerint; tamen, cum omnes excuſſi, uix unum aut alterum ex uniuerſa multitudine reperio, qui perfecti munus interpretis expleuerit. atque ego uidebam fore, ut in illam ipſam peccantium interpretum turbam coniicerer: & communem eſſe cauſam confiteor: ſed mea tamen hoc probabilior eſt, quòd alii ſe ad id, quod in hoc genere perfectum eſt, perueniſſe ſunt arbitrati; ego, quàm à perfecto longe diſtem, ipſemet intelligo: ut mihi ſaltem incorrupta fuerit idea, aliis non ſolum perficiendi ratio defuerit, ue-

rūm etiam iudicandi. ſed quia fieri poteſt, ut, quemadmodum alii falluntur in eo, quia ſua ſcripta nimis indulgenter probant, ego contra fortaſſe fallar in eo, quia mea ſeuere nimis improbem: expecto, quid tu ſentias, Moruilleri ſapientiſſime: ut, ſiue inter me & alios interpretes aliquid intereſſe duxeris, ſiue me quoque in eodem, quod aiunt, hærere luto iudicaueris, ego, quidquid ſtatueris, ad tuam ſententiam meum de me ipſo iudicium in utranque partem accommodem. equidem probari à te, atque etiam laudari mea ſcripta uelim: &, qui minime ſoleo eſſe ambitioſus, tamen igniculis quibuſdam cupiditatis incendor, ut meum nomen in ore tuo uerſetur. non enim, à quouis homine laudari, optabile eſt; turpe etiam, à quibuſdam. me quidem non tam ipſa laus, quàm laudātis auctoritas afficit. quare cū tu is ſis, de quo duo Reges, at quales Reges? omnium, qui in Gallia regnauerint, maximi, pater & filius, optime ſenſerint; quorum alter legationem tibi ad Venetam rempublicam detulit, alter eundem honorem poſtea confirmauit; cumq; in ipſa legatione publicam perſonam omni re, loco, tempore ita ſuſtineas, ac tuearis, ut ſummam in te

grauitatem omnes laudent, nec tamen humani-
taté quiſquam deſideret: magni refert ad in-
genii mei commendationem, quid tu, uir pri-
marius, & omni laude circũfluens, de hac mea
tenui uigilia ſentias. poteſt obſcuram per ſe lu-
cubrationem tuum teſtimoniũ illuſtrare. quod
ego ſi aſſequar, ad illa præſtantiora, quæ maio-
rum uigiliarum ſunt, quæ ſcis à me iam eſſe inſti
tuta, fiam alacrior: quæ ipſa poſteri cum legẽt;
non enim dicam, ſi legent; quia, quod ſumme
cupio, ſumme etiam ſperare iucundum eſt; de
tua, non una, aut altera uirtute, ſed ſapientia,
quæ omnes uirtutes cõtinet, me narrante cogno
ſcent; et, cum cognouerint, ipſi quoque prædi
cabunt. Vale. Venetiis, M. D. XLIX.

DEMOSTHENIS CONTRA Philippum oratio prima.

NOVA res aliqua ſi eſſet agenda, ego me Athenienſes, quoad plerique eorum, qui conſueuere, ſuam ſententiam oſtenderent, cõtinuiſſem; ut, ſi quid ipſi ad ea, quæ in deliberationem uocantur, probabilius attuliſſent, ab hoc dicẽdi labore ſuperſederem; ſin minus, tum ipſe ea, quæ ſentio, conarer exponere. cum uero eadem conſideranda nunc ſint, de quibus hi ſæpe orationẽ ante habuerũt: puto me, quia primus ſurrexerim, ueniam eſſe iure optimo impetraturum. ipſi enim ſi antea ſapienter cõſuluiſſent, iiſdem de rebus conſilium uos quidem hoc tempore non quæreretis. Primum igitur auctor Athenienſes uobis ſum, ex hoc rerum ſtatu neque omnino mœrorem ſuſcipiatis, ne ſi illæ quidem conditione multo deteriore uideantur eſſe. quod enim ſuperioribus temporibus maxime contra uos fuit, id ipſum in poſterum maxime à uobis futurum uidetur. ecquid igitur hoc eſt? quod, dum ea, quæ tempus poſtulat, omnia negligitis, ueſtra

culpa Athenienſes in has difficultates incidiſtis. nam ſi ueſtro officio nulla re defuiſſetis, nec tamen idem exitus conſecutus nõ eſſet, ne ſpes quidem melioris fortunæ ſupereſſet. deinde illud uelim conſideretis, & uos qui ab aliis audiuiſtis, & qui tum ipſi affuiſtis; uelim inquam conſideretis, atque in memoriam redigatis; nõ longe ab hoc tempore, cum Lacedæmoniorum opes maximæ eſſent, ueſtra quæ fuerint decora militaria; cum nihil patriæ laudibus indignũ committentes, bellum contra illos fortiter pro libertate ſuſtinuiſtis. quò igitur hæc ſpectat oratio? nimirum huc, ut intelligatis, ac plane uideatis, ſecundam fortunam in uigilantia uobis eſſe poſitam, aduerſam in ſocordia. teſtes Lacedæmoniorum opes, quæ ſuperioribus annis à uobis fractæ cedebant, quia ſuam quiſque operam diligenter, ac ſtrenue reipublicæ nauabat: teſtes iniuriæ Philippi, quæ nunc animos noſtros timore perturbant, quia, quæ curanda nobis eſſent, omnia negligimus. quòd ſi quis ueſtrum hoc exiſtimat, Philippum bello ſuperare difficillimum eſſe; cum et ea, quæ ille bello parta nunc poſſidet, conſideret; et ad ea, quæ nos amiſimus, quæ multa ſunt, animum cõuertat:

recte

recte ſanè exiſtimat. ſed idẽ hoc conſideret, habuiſſe uos Pydnã, habuiſſe Potidæã, Methonẽ, finitimã omnem regionẽ: fuiſſe, quæ cum illo nationes hodie ſunt, pleraſque ſui iuris, ac liberas, itaq; eſſe animatas, ut illius amicitiæ ueſtrã anteponãt. tum igitur ſi hoc idem et Philippus ſenſiſſet, difficile bellũ cum Athenienſibus eſſe, quibus ea loca ad illius uexandam regionem maximum adiumentum afferrent, cum ipſe ab omni ſociorum præſidio nudus eſſet: neque ex iis rebus, quas modo geſſit, perfeciſſet ullam, neque tantam ſibi potẽtiam comparaſſet. ſed nimirum hoc ille præclare uidit, belli præmia hæc eſſe omnia, in medio cõſtituta: natura uero ita comparatum, ut abſentes facultatibus exuantur à præſentibus, à ſtrenuis ignaui. quod cum ita ſtatuiſſet, occupauit quæcunque uoluit, et tenet, alia quidem bello ſubacta, alia uero (quandoquidem ad eos ſeſe homines ſtudioſe applicant, atque adiungunt, quos ad ea, quæ curanda ſunt, & conſilio uident, & animo paratos) in ſocietatem, amicitiamq; traducta. hunc igitur ita ſentientẽ imitari ſi uolueritis, uosq; ò Athenienſes, quales antea non fuiſtis, aliquando præſtare; ideſt, ut, quibus rebus opem reipublicæ

ferre oportet, in iis rebus pro uirili parte unuſquiſque ueſtrum ſine ulla diſſimulatione, ac mora ſeéxerceat; qui locupletes ſunt, pecunias conferant; qui ætate uigent, arma capiant: denique, ut ſummatim complectar, ſi rerum ueſtrarum ipſimet curam ſuſcipere uolueritis; ne id, quod antea, committatur, cum in ſuo quiſque munere tardus, atque indiligẽs, de eo, quod ad ipſum attinebat, ſpem omnem in uicino reponeret: prædico uobis; non ſolũ ea, quæ nunc habetis, diis approbantibus conſeruabitis; uerum etiam ea, quæ uobis otioſis, ac languentibus adempta ſunt, ita recuperabitis, ut ille, qui ademit, debitas pœnas, ac ſuo dignas ſcelere per ſoluat. neque enim Philippum diis immortalibus ſimilem putetis; quorum fortunæ ita fixæ ſunt, ut eas conuellere nulla res poſſit. ſunt, qui illum odere, qui timent, qui inuident, & ex iis maxime, qui diligere illum præcipue uidentur: quæq; cæteris hominibus contingunt, eadem & iis, qui cum illo ſunt, ineſſe omnia credibile eſt. at hæc latuerũt omnia, nec ſeſe hactenus cõtra Philippum patefecerunt. uitium id quidem ueſtræ tarditatis, ac negligentiæ fuit: quam abiicere aliquando oportet. uidetis enim, quo in ſta

tu res ſit, cum iſte eò peruenerit licentiæ, ut neque agendi uobis, nequequieſcendi poteſtatem det, ſed minetur, & ſermones, ut audimus, ſuperbiæ contumeliæq́; plenos habeat; tantumq́; abſit, ut ijs locis, quæ occupauit, libidinẽ ſuã ſatiauerit, ut etiam ſemper aliquid appetat, atque ambiat, uosq́; futura ſpectantes, atque otioſe ſedentes ſuis præſidiis undique concludat. quãdo igitur, quãdo ea, quæ ad ueſtram ſalutẽ pertinẽt, agetis Atheniẽſes? cũ neceſſitas coget? per deos immortales, quæ nã neceſſitas? quid autem opus eſt neceſſitatẽ expectare? ego enim ita cẽſeo, maximã neceſſitatem liberis hominibus eſſe infamiam ac dedecus. obſecro uos, uultis'ne per forum oberrantes uos ipſos interrogare, num quid eſt rerum nouarum? poteſt enim fieri quidquam magis nouum, quàm ut Macedo Atheniẽſes bello premat, Græciæq́; imperet? obiit'ne Philippus? minime id quidẽ, ſed ægrotus languet. quid ad uos? etenim, ſi quid illi humanitus acciderit, uos tamen, cũ ita eſtis in re ueſtra negligentes, uos inquam ipſi ò Athenienſes alterum Philippum illico creabitis. neque enim hic ſua uirtute potius, quàm ueſtra ignauia, tantus factus eſt. proin-

de, ſi quid tale contingat; & fortuna, quæ nobis melius, quàm ipſi nos, ſemper conſuluit, utamur ſecundiſſima: (cur enim contingere non poſſit?) ſine dubio, in eiuſmodi rerum omnium perturbatione ſi occaſionem urgeretis, res è ſententia ſuccederet. quales autem nũc eſtis, ne ſi recuperandæ quidé Amphipolis facultas uobis detur maxima, præſtare id poſſitis, quãdoquidé ſuſpéſi, atque ĩcerti neq; agitis ~~incerti~~ quidquã, neque, quid agendũ ſit, deliberatis. Veſtra igitur quænam eſſe debeat in tuẽda libertate tum concordia, tum etiam alacritas, ſi modo uobis officio ueſtro ſatisfacere propoſitum eſt, quia non dubito quin ipſi intelligatis, ac perſuaſi iam ſitis, id omittam: qui uero apparatus eſſe debeat, quem ad animos ueſtros cura liberandos idoneum eſſe putem; qui militum numerus, quæ pecuniæ ratio, alia præterea, ut & optime & celerrime iudicem poſſe comparari; hoc uero conabor oſtendere: ſi prius hoc à uobis Athenienſes petiero, ne quid iudicetis, ne'ue quid prius opinione præripiatis, quã ea, quæ dicturus ſum, omnia audieritis. quòd ſi cuiquã de nouo apparatu ab initio uerba uidear facere, is me moram rebus iniicere

ne cenſeat. non enim, qui celeriter, ac primo quoque die agendum eſſe dicunt, ii maxime, quod è republica ſit, dicunt, cum ea, quæ facta iam ſunt, auxilio quãuis ſubito prohibere nequeamus: ſed is, qui oſtenderit, & qui apparatus, & quantus, & unde ſuſtinere bellum eò uſque poſſit, quoad uel conditionibus re cõpoſita utrinque arma deponantur, uel hoſtibus deuictis uictoriã reportemus. huius enim conſilio noſtris rationibus in poſterum optime cauebitur. Hæc igitur ego ut oſtendam, operam dabo, minime impediens, ſi quid aliquis præterea defert. nec ignoro magnum eſſe, quod polliceor: ſed argumentum res iam dabit: uos iudicabitis. Primum igitur hoc ſentio, ac ſtatuo, triremes eſſe cõparandas quinquaginta: deinde, ita uos animatos eſſe debere, ut in has ipſi, ſi res exigat, aſcendentes nauigetis: tum, ut ad equitatus dimidiam partem traiiciendam triremes alias, & nauigiorum idoneum numerum adornetis. atque has quidem copias ad tumultuarium ex illius regione exercitũ, ſiue ad Pylas, ſiue ad Cherrhoneſſum, ſiue Olynthũ, ſeu quò uos Philippus urſerit, opponendas cenſeo. omnino enim danda opera eſt, ut hoc

ille ſentiat, ſtatuiſſe uos nimiam iſtam negligẽtiam abijcere, & pulcherrimum illud exẽplum renouare, quod ad Eubœam, quod etiam ſuperioribus temporibus, ut aiunt, ad Haliartum, quod denique paulo ante ad Pylas edidiſtis. quod autem fieri dico oportere, etiã ſi uos id facere nolitis, meum tamen conſilium plane contemnendum non eſt: fiet enim, ut Philippus, uel ob metum, cum uos ita paratos inſtructosq; ſciet, (certo autem explorateq; ſciet: ſunt enim, ſunt inquam ex uobis ipſis, qui omnia illi ſignificent, plures quàm par ſit) armis abſtineat: uel, ſi hæc neglexerit, incautus opprimatur: cum nemo ſit, qui uobis impedimẽto eſſe poſſit, quo minus ad illius regionem, ſi occaſio data fuerit, nauigetis. Hæc ſunt, quæ probari à cunctis, quæ parari dico, ac iudico oportere. etiam illud addo, ualde mihi uideri è republica fore, ſi quæ copiæ in procinctu, quaſiq; in manibus uobis ſint, quæ continenter bellum gerant, & Philippum damnis afficiant: at quæ copiæ? non externorum militum decem aut uiginti millia, neque cuiuſmodi ſunt hæ, quæ per epiſtolas conſcribi ſolent: ſed ex ipſa ciuitate, ex uobis inquam ipſis deligi has copias ue-

lim, ſiue enim unum ducem, ſiue plures, ſiue hunc, ſiue illum, ſeu quemcunque creaueritis, huius dicto audientes erunt, hunc ſequentur. Alimenta præterea unde habeant, curandum uobis eſt. Ipſe uero exercitus quis erit & quantus? & unde commeatum habebit? & ad hæc agenda quamnam inibitis rationem? cognoſcite à me: ego enim hæc ſeparatim ſingula percurram. Externum militem conducendũ eſſe dico, neque cõmittendum id, quod ſæpe rebus ueſtris damna importauit, hoc inquã, quòd omnia minoris, quàm oportet, æſtimantes, & in decretis maxima ſtatuentes, mox in agendo ne minima quidem præſtatis. at uos minima potius facientes, & comparantes, his addite, ſi minora uideantur. Dico igitur militum omnino duo millia eſſe oportere, in his Athenienſes quingentos, eius ætatis, quam uos maxime probabitis, qui certum ad tempus, non hoc diuturnũ, ſed quàm diu è republica uiſum fuerit, ſtipendia faciant, alijs deinde in eorum locum ſuccedentibus. reliquos uero externos eſſe uolo, & cum his equites ducentos in quibus Athenienſes haud pauciores quinquaginta, eadem, qua pedites, conditione militan-

tes: quibus conuehendis idoneus nauium numerus adſit. ſic igitur fiat. num quid præterea? celeres triremes decem. cum enim claſſem Philippus habeat, nobis item celeres triremes, quo ſit noſtris copijs tuta nauigatio, neceſſariæ ſunt. unde autem his commeatus parabitur? & hoc ego dicam, atque oſtendam, poſteaquàm, cur & hunc tantulum exercitum putem ſufficere, & ciues noſtros militare uelim, docuero. Numerus hic mihi propter hanc cauſam ò Athenienſes placet, quòd hoc tẽpore cũ exercitũ nobis comparare eiuſmodi non liceat, qui contra Philippi exercitum in acie conſtituatur; ſed prædari neceſſe ſit, itaq; belli principia adminiſtrare: ſequitur, ut is neque immenſus, (deeſt enim & ſtipendium, & uero etiam alimentum) neque tamen plane contemnendus eſſe debeat. ciues autem ut adſint, ſimulq; nauigent, propterea mihi placet, quòd antea quoque, cum reſpublica externorum militum exercitum, cui Polyſtratus, & Iphicrates, & Chabrias, aliiq; nonnulli præerant, in Corintho aleret, uos itẽ ipſos ſimul cum his audio militaſſe. idemq; & hoc audiui, ac didici, cum exercitus ueſter tum ex peregrinis militibus, tum ex ciuibus conſta-

ret,

ret, Lacedæmonios acie fudiſſe. ex quo autem ſoli peregrini ueſtro in exercitu ſunt; hi quidem amicos, & ſocios uincunt, hoſtes autem ſupra modum uiribus aucti ſunt. bellum reipublicæ ubi quaſi per tranſennam huiuſmodi copiæ ſemel aſpexerunt, ad Artabazum, ſeu quo magis libuit, enauigantes abeunt: dux auté ſimul proficiſcitur, neceſſitate uidelicet coactus: imperare enim non poteſt, qui ſtipendium non numerat. quod eſt igitur meum conſilium? ut pecunias in ſtipendium comparetis, ne qua uel duci, uel militibus excuſatio relinquatur: tum, ut milites urbanos, quaſi cenſores, & ſpectatores peregrinorum, apponatis. enimuero, quo modo nunc quidem rempublicã gerimus, admodum ridiculi ſumus. ſi quis enim ita uos interroget, num quid pacatæ ſunt res ueſtræ Athenienſes? minime Hercule, dicatis: ſed cũ Philippo bellum gerimus. Non ex uobis ipſis decem centuriones, & duces, & tribunos, & equitum magiſtros duos creauiſtis? quam igitur operam hi reipublicæ præſtant? unus in officio eſt, quem ad bellũ emiſiſtis: reliqui ſimul cum ſacerdotibus ſacra celebrantibus pompas uobis ducunt. ita quéadmodũ figuli lutea uaſa, quæ

in foro expoſita uiſantur, ſic uos & centuriones, & tribunos ob eam cauſam creatis, ut in foro ſpectentur, non ut armis rempublicam foris tueantur. neque enim ueſtros centuriones, ueſtros equitum ductores, quaſi præſides urbis domi ſedere oportebat, ut urbanus exercitus re uera eſſe poſſet; ſed in Lemnum equitum ductorem nauigare, Menelaum autem ad libertatem, qua de agitur, defendendam ducem ſe præbere. neque uero hæc ad hominis ignominiam à me dicuntur: ſed quemcunque creaſſetis, talem eſſe oportebat, quicunque is eſſet. Atque hæc, quæ dico, recte quidem à me dici fortaſſe exiſtimatis: de pecunia uero, quanta futura ſit, aut unde comparabitur, cupitis cognoſcere. ne hoc quidem prætermittam. Talenta igitur nonaginta, aut paulo amplius, alimēti cauſa, pro his tantummodo copijs curentur: hoc eſt, decem uelocibus nauibus talenta quadraginta, in ſingulas uidelicet ſingulis menſibus uicenæ minæ: duobus millibus peditum totidem talenta; ut drachmas quiſque denas annonæ cauſa ſingulis menſibus capiat: equitibus ducentis, ſi tricenæ ſingulis drachmæ in menſe numerandæ ſint, duodecim talenta, quòd ſi-

quis eſt, qui alendis militibus exiguã hanc eſſe copiam putet; opinione fallitur. mihi enim dubium non eſt, quin, ſi hoc fiat, reliqua ſit ipſe ſibi miles ex bellica præda paraturus, nemine Græcorum, aut ſociorum ſtipendij cauſa læſo. & cum his ipſe ego mea ſponte ſum nauigaturus, paratus ad quæque perferenda, niſi hæc ita ſe habeant. unde igitur pecunia, quam à uobis in ſtipendium erogandam eſſe decerno, conficietur? hoc iam dicam. quæ igitur nos quidé ò Athenienſes excogitare potuimus, hæc ſunt. uos autem in ferendis ſententijs, quæ maxime probabuntur, ea ſtatuitote, ut ne decretis tantum, & epiſtolis, ſed rebus etiam ipſis cum Philippo bellum geratis. Ac mihi quidem, & de bello, & de toto apparatu conſideranti, maxime futurum è republica uidetur, ſi, qua in regione belli ſedem cõſtituetis, eius regionis naturam cogitatione prius, ac mente examinabitis: ſimulq; illam uobis rationem proponetis, Philippum uentis, & certis anni temporibus utentem loca multa occupaſſe, ſuamq; in ditionem ac poteſtatem redegiſſe: cum, Etesijs obſeruatis, aut per hyemem occaſione capta, quo tempore accurrere nobis ad noſtra tuenda ma-

ture non licet, ipſe impetum facit. Vobis igitur hæc ſunt conſideranda; omniſq; belli gerendi ſpes non in auxilijs ſociorum, nihil enim opportune ſatis ageremus, ſed in cōtinuo apparatu continuiſq; copijs reponenda. erunt aūt percommoda ueſtris militibus hiberna in Lemno, Thaſo, Sciatho, alijſq; proximis inſulis, in quibus & portus, & frumentum, quæq; exercitibus neceſſaria ſunt, abunde omnia ſuppetunt. de anni uero tempore, cum ſcilicet ad terram liceat accedere; aut quibus uentis ipſam regionem, & emporiorum oſtia petere ſit tutum, non difficilis erit animaduerſio. pertinent hæc ad eum, quem uos exercitu præfeceritis: qui & de re, & de tempore conſilium ex occaſione capiet. ego, quæ uos agere oporteat, expoſui. Pecunias primum, quas dixi, deinde & alia omnia ſi mature curabitis; & milites, triremes, equites, copias plane uniuerſas lege lata diſcedere à bello prohibueritis; ipſiq; & cuſtodiendæ diſpenſandæq; pecuniæ curatores, & de rebus à duce geſtis quæſitores eſſe uolueritis: uos quidem diuturnæ ſolicitudinis finem reperietis, qui ueſtris de rebus aſſidue deliberatis, præterea nihil agitis: Philippus uero, quod com-

pendium habebat maximum, eo priuabitur. quodnam autem compendium hoc eſt? ueſtrorum uos oppugnat ſociorũ facultatibus, dum eos mare nauigantes capit, atque abducit. quid præterea? hoſtibus damna inferetis; ipſi extra damnum in tuto collocati. quod contra ante hoc tempus accidit: nam neque, cum in Lemnum atque Imbrum impetu facto captiuos abduxit ciues ueſtros; neque, cum ad Geraſtum, magno nauigiorũ numero intercepto, uim auri, argentiq; immenſam coegit; neque uero, cũ in Marathonem deſcendit, & ſacram inde triremem auexit; uos hæc prohibere, aut opem ferre ſatis tempeſtiuam potuiſtis. At quid eſſe tandem cauſæ exiſtimatis, cur & Mineruæ & Bacchi dies feſti, ſiue nobiles uiri, ſiue infimi homines id muneris ſortiti ſint, ſemper ſuo tempore celebrentur; & quidem tanta in eam celebritatem erogata pecunia, quanta nullã in claſſem; tanta operariorum frequentia, tantoq; apparatu, quantus an unquam fuerit, ignoro: contra ueſtris claſſibus inſtruendis ita tẽpus ducatis, ut elabatur occaſio, ſicuti ad Methonem, Pagaſas, Potidæam? quod illa, quæ ad feſtos dies pertinent, lege ſunt omnia conſtituta: ne-

que ueſtrum eſt quiſquam, quin multo ante præuiderit, quis curator, quis in tribu ludorũ præfectus; quando eum, & à quo, & quid accipere, & quid agere oporteat. nihil in hoc genere non certum, nihil non definitum. cautũ eſt diligentiſſime. at uero in ijs rebus, quæ ad bellũ belliq; apparatũ ſpectãt, nihil nõ præter ordinẽ, nihil non confuſum, nihil non plane perditũ. itaque, ſimul ac exauditum aliquid eſt; & nauarchos creamus, & retributiones facimus, & de conficienda pecunia deliberamus: tũ, ut coloni noſtri, quiq; ſeparatim habitant, in claſſem aſcendant, ſtatuere ſolemus; & rurſus, ut ijdẽ mox deſcendant. hæc dum differuntur, illa ſcilicet, quorum cauſa claſſem inſtituimus, interea perierunt. quod enim gerẽdis rebus tribuere tempus deberemus, id conterimus in apparando. rerum autem occaſiones ueſtram tarditatem, & negligentiam minime expectant. interea temporis quas eſſe nobis auxilio copias opinamur, eas, ubi res ipſa poſtulat, inutiles prorſus experimur. iſte uero eò deuenit inſolentiæ, ut Euboœnſibus huiuſmodi iam epiſtolas mittat.

EPISTOLA.

Quæ audiuiſtis Athenienſes, pleraque ſa-

nè, contra quàm oportuit, uera ſunt, ſed auditu fortaſſe non iucunda. quòd ſi quis cõſequi poſſit, ut ea, quæ ipſe oratione tacitus præterijt, ne ſcilicet moleſtiam pareret, omnino re non eſſent: nihil obſtat, quo minus ad uoluptatem omnes concionentur. ſin gratificari cõcionibus minime conuenit: primũ in ipſa re damnum eſt; deinde, per inanem credulitatem decipi, turpe eſt. certe enim turpiter errãt, qui omnia, quæcunque difficilia ſint, uſque eò producunt, ut deinde alieno tempore faciant; neque poſſunt id cognoſcere, ſapientes duces nõ ſubſequi res, ſed anteire ipſos rebus oportere. quẽadmodum enim exercitibus iure præeſſe ductorem dixeris, eadem ratione & eos, qui recte intelligunt, præeſſe rebus æquũ eſt; ut agant ſcilicet, quæ ipſi probauerint; non ut incertis fortunæ caſibus ſeſe committere cogantur. uos uero Athenienſes, qui potentia omnibus gentibus antecellitis, claſſe, peditatu, equitatu, pecunijs; his quidem rebus nunquam non utimini, ſed nulla tamen hactenus in tempore uſi eſtis. bellum autẽ ita geritis cũ Philippo, ut barbarorum pugilum certamina referatis: quorũ hæc eſt in pugnis cõſuetudo: qui plagam acce

pit, ad eum locum, ubi læſus eſt, præſidij cauſa manus admouet. quòd ſi quis ex altera parte percuſſerit, eò quoque manibus accurrit. præmunire uero, aut paria reponere, neque nouit, neque uult. ueſtra ratio non diſſimilis eſt. nam ſi Philippum in Cherrhoneſſum audiſtis impetum feciſſe, illò ſtatuitis auxilium mittere: ſi in Pylas, illò: ſi quò præterea, ſurſum deorſum concurſatis: quaſiq; ad illius præſcriptum militetis, ita nihil neque de bello cõſulitis pro re ueſtra, neque prouidetis ante, quàm aut factum iam, aut fieri aliquid exaudiſtis. quã tarditatem antea fortaſſe temporum conditio patiebatur: nunc eò deuenimus, ut eidem culpæ locus minime ſit. ac mihi deus aliquis uidetur ô Athenienſes, quòd ob ea, quæ à uobis in republica peccantur, erubeſcat, propterea iſtam Philippo rerum gerendarum cupiditatem inieciſſe. nam ſi opibus bello partis contentus eſſe uellet, nihilq; præterea moliretur: non nullos opinor è uobis eſſe, quibus ea conditio probaretur, quorum culpa ignominiam communiter omnes ſubiremus, qui & imbelles atque effœminati, & uſquequaque turpes haberemur. cum uero quotidie aliquid

aggrediatur,

aggrediatur, maioremq́; potentiam appetat; profecto nos è ſomno excitabit, niſi ſi de uobis ipſis plane deſperaſtis. non poſſum autem non maxime mirari, ſi nemo ueſtrum neque conſiderat, neque indignatur, cum uideat bellum initio propter eam cauſam ſuſceptum eſſe, ut illatas à Philippo ulciſceremur iniurias; nunc ideo geri, ne quid ipſi ab eodem patiamur. nec uero dubitandum eſt, quin ille, niſi quis occurrerit, ueteribus iniurijs nouas etiã adſtruat, atque accumulet. hanccine feremus ignominiam? & inanes triremes ſi emiſeritis, cum ea ſpe, quam de iſto cepiſtis, præclare omnia ſucceſſura exiſtimatis? non exibimus? nõ ipſi hoc tempore, ſi minus antea, cum urbanarum copiarum parte egrediemur? nõ ad illius regionẽ adnauigabimus? quonam appellemus, dicat aliquis? bellũ ipſum Athenieẽſes, quà ſit ille infirmus, nobis indicabit, ſi modo aggredimur. ſin aũt domi ſedemus, oratorũ cõuitijs mutuisq́; accuſationibus aures oblectãtes, nihil unquã à nobis, quod è republica ſit, adminiſtrabitur. quò enim pars aliqua ciuitatis curſum direxerit, etiam ſi non omnis adſit, ibi opinor & deorum benignitas, & ipſa in noſtris præſidijs for

tuna pugnabit. quò uero ducem, & inane decretum, & ſpes de concione miſeritis, ibi nihil geritur pro uoluntate: & cum ipſi ab hoſtibus deridemur, tum ſocios noſtros, ex huiuſmodi apparatibus de ſalute deſperantes, metus exanimat. non poteſt enim, non poteſt unus homo, quæcunque cupitis, hæc uobis omnia præſtare: promittere quidem, & monere, & hunc & illum accuſare poteſt. ſed hæc noſtras fortunas euerterunt. cum enim externorum militũ dux, qui promiſſo à uobis ſtipẽdio miſeri fraudabantur, uictus acie ſit; apud uos autem facile exiſtant, qui ea, quæ ille in bello egerit, ementiantur; & uos ex aliorum ſermonibus decreta quælibet temere faciatis: quid eſt, quod ſperandum uideatur? hæc igitur qua ratione corrigentur? ſi ad militiam uoſmet ipſi prodibitis, ut & commilitonum ueſtrorum in bello teſtes, & ducum iudices, ubi domum ueneritis, iidem eſſe poſſitis. non enim ea, quæ ad uos ipſos attinẽt, auribus duntaxat accipere, ſed oculis præſentes intueri uos oportet. nunc autem eò turpitudinis redactæ res ſunt, ut quilibet ueſtrorum ducũ bisq; terq; apud uos de capite cauſam dicat: cum aduerſus hoſtes nemo eorũ ne ſemel

quidem decertare capitis cum periculo audeat, ſed plagiariorum, & furum mortem turpiſſi me deligant. malefici enim hominis eſt, iudi cio damnatum necari: ducis autem, cum hoſti bus pugnantem occumbere. at è uobis alij cir- cumeuntes Philippum dicũt de pernicie The banorum, & rerumpublicarum interitu conſi- lia cũ Lacedæmonijs inire: alij, qui legatos ad regem Perſarum miſiſſe: alij, qui urbes in Illy rio munire: denique alij alia, ut cuique libet, fingentes oberramus. ego uero ſanè illum exi ſtimo rerum geſtarum magnitudine ebrium eſ- ſe, multaq; huiuſmodi quaſi ſomniantẽ in ani mo uerſare, utpote qui tum aduerſariorum in- frequẽtiã animaduertat, tum ſuis ipſe geſtis ex- tollatur: minime autẽ ſic agere cõſtituiſſe, ut a- pud uos homines ſtultiſſimi, quid facturus ille ſit, diſpicere potuerint. ſunt enim ſtultiſſimi cer te, qui rumores diſſipãt huiuſmodi. quòd ſi hæc dimittentes illud conſideremus, & inimicum eſſe Philippũ, & noſtra nobis eripere & iniurias pridem intuliſſe, & quæcunque noſtra cauſa fa cturum unquã ſperauimus, ad nos oppugnan dos omnia conuertiſſe, reliqua in nobis ipſis eſſe; & hoc tempore bellũ illic aduerſus ipſum

gerere ſi nolimus, procul dubio futurũ, ut hic gerere cogamur: hæc inquã ſi conſideremus, id aſſequemur, ut neque ea, quæ pro republica ſunt, ignoremus, neque ſermonibus inanibus operam demus. non enim, quæcunque futura unquã ſunt, conſiderare uos oportet, ſed perniciem inde euenturã, niſi caueatis, & opportuna remedia adhibeatis, ſapienter prænoſcere. Equidem cum antea nunquam loqui ad gratiam inſtitui, niſi quod & uobis profuturũ mihi ipſe iam perſuaſiſſem: tum uero nũc ea, quæ ſentio, ſimpliciter omnia, nihil diſſimulans, libere dixi. quòd utinam, quemadmodum optima uobis intelligo audiẽtibus prodeſſe, ſic optima intelligerẽ dicenti profutura: dixiſſem enim multo libentius. nunc autem, cum obſcurum eſſet, quiſnam ex hoc meo conſilio mihi ipſi exitus impenderet: quia tamen è re ueſtra fore, ſi hæc feciſſetis, in animum induxeram, non putaui mihi eſſe faciendum, ut tacerem. uincat autem quæcunque uobis uniuerſis utilior eſt futura ſententia.

DEMOSTHENIS contra Philippum ora- tio ſecunda.

CVM ijs de rebus, quæ à Philip- po aguntur, & contra pacem quo tidie committuntur, orationes ha beantur: ſanè ego in his orationi bus tum iuſtitiæ, tum humanitatis quandã ſpe ciem agnoſco; & omnes, qui Philippum accu ſant, intelligo ea dicere, quæ pro republica ui- deantur: quæ uero neceſſariæ res ſunt, earum re rum, ut breui complectar, non modo fieri nul lam uideo, ſed nec eiuſmodi quidquam, ut in audiendis oratoribus bene poſita opera uideri poſſit: eoq; rationes ciuitatis iam deductæ ſunt omnes, ut, quo quis acrius, atque apertius Phi lippum oſtendat & pacem uobiſcum ſancitam uiolare, & Græcis omnibus inſidias tendere; eo minus, quid agendum ſit, deliberare poſſimus. cuius difficultatis cauſam huc refero, quòd om nes, qui aliena immoderate appetunt, rebus et factis coerceri, nõ uerbis oportet. primum qui dem, nos, qui de ſuggeſtu dicere ſolemus, his de rebus metu ueſtræ inimicitiæ neque decretum

ullum proferre, neque uerba facere auſi ſumus. quæ uero à Philippo aguntur, ut grauia, & acerba, & omnino ciuitati exitioſa, commemoramus: deinde uos, qui hoc in loco deliberaturi conſidetis, ſanè uel ad ſententiam egregie dicendam, uel ad ueritaté ex alterius oratione cognoſcendam, paratiores eſtis, quàm Philippus: ad ea uero, quæ nunc ille conatur, impedienda, imparatiſſimi eſtis. contingit autem, quod, ut opinor, & neceſſarium, & conſentaneum certe fuit, ut quas res utrique tractatis, & in quibus ueſtra ſe exercet induſtria, in his rebus utrique excellatis, ille quidem in agendo, uos autem in dicendo. quòd ſi nunc ité in uerbis, modo probabilia ſint, tantum ponitis, ut ea per ſe ſufficere putetis: neque difficilis, neque laborioſa res eſt. ſin autem id quærimus, quo modo præſentem reipublicæ ſtatum corrigere poſſimus; né ue Philippus, nos omnes fallens, in augendis imperij ſui uiribus uſque eò progrediatur, ut opes deinde nobis tantas opponat, quantas ferre nequeamus: non eadem, quæ antea, cõſulendi ratio probanda uobis eſt; ſed ita omnes plane, & qui de republica uerba facitis, & qui auditis, ſentire debetis, ut iucundiſſimis & ſuauiſſimis uer

bis res optimas, & ſalutares anteponatis. Pri-
mum igitur, ſi quis ò Athenienſes animo confi
dit, cum, Philippi potentia quàm longe lateq;
pateat, intueatur; neque ullum ab eo reipubli-
cæ periculum imminere, neque contra nos hæc
parari omnia iudicat; uehementer miror: uosq;
omnes ſimul rogatos uelim, ut aures mihi ue-
ſtræ tantiſper pateant, dũ eas rationes breui nar-
ratione percurro, quæ me, ut & contraria time-
rem, & hoſtem ſtatuerem eſſe Philippum, impu
lerunt: ut, ſi rectius ego, quàm alij, de futuris re
bus uidear conſulere; ſententiam meam probe-
tis: ſin eorum, qui nihil timendum eſſe ipſi ſibi
perſuaſerunt, probabilior oratio uidebitur; hos
ſequamini. Ego igitur ò Athenienſes ita ra-
tiocinor; primum, quæ Philippus pacis tem-
pore ſuam in poteſtatem redegerit, Pylas, aliaq;
in agro Phocenſi. quid igitur? quo modo hac
potentiæ acceſſione uſus eſt? quæ Thebanis cõ
ducunt, non quæ nobis, agere conſtituit. quã
ob rem? quia, ut arbitror, cum plus ſemper ap
petat, ſuasq; cogitationes non ad pacem, nõ ad
otium, non ad ullam iuſtitiæ partẽ, ſed ad unã
ipſius potẽtiam referat, probe ſcit, nullam ſe no
ſtræ ciuitati noſtriſq; moribus ſpem tantã oſten

taturum, aut quidpiam eiuſmodi facturũ, quo uos adducere poſſit, ut illi, ueſtræ utilitatis ergò, aliorum Græcorum quenquam prodatis: contraq; eos eſſe non ignorat, qui ab æquo, & bono minime diſcedatis; qui, ſicubi dedecus atque ignominiam uideritis, quaſi à peſtifero angue refugiatis; qui denique, quæ prouidenda ſunt, omnia prouideatis; neque ſecus illi, ſi quid agere cõtra fas, & æquũ aggrediatur, obuiam ituri ſitis, ac ſi bellum cum ipſo gereretis. de Thebanis autem, id quod contigit, fore ſuſpicatus eſt, ut beneficijs deuincti, quaſi referẽdæ gratiæ loco ſinerent illum arbitratu ſuo reliqua peragere; neque ſolum non repugnarent, aut impedirent, ſed etiam, ſi iuberentur, iũctis armis unà cum ipſo militarent. neque nunc aliud ſpectat, cum in Meſſenios, & Argiuos beneficia confert. quæ ueſtra eſt eximia ſanè laus ò Athenienſes. his enim factis Philippus, quid de uobis ſentiat, indicauit: ſentit enim certè, ſolos ex omnibus eſſe, quibus neque lucrũ ullum, neque gratia, neque ulla omnino utilitas id perſuadere poſſit, ut uel communem Græcorum libertatem eſſe prodendam, uel ueſtram erga eos beneuolentiã immutandam iudicetis.

iure

iure igitur & de uobis ita ſenſit, & de Argiuis, ac Thebanis aliter; qui non hæc modo tempora præſens inſpiceret, ſed ſuperiora etiam mente, & cogitatione repeteret. comperit enim, ut opinor, atque audit, maiores ueſtros, cum imperium uniuerſæ Græciæ conſequi poſſent, modo Perſarum Regi parere ipſi non recuſarent, non ſolum hunc ſermonem non tuliſſe, cum Alexander horũ proauus legatus his de rebus uenit, ſed urbem potius deſerere, & duriſſima quæque pati uoluiſſe; eaq; demum facinora edidiſſe, quæ commemorare omnes quidẽ ſemper uoluere, pro dignitate autem nemo potuit: quare & ipſe prætermittã: maiora enim illorum ſunt facta, quàm ut ea complecti oratione quis poſſit. contra uero, Thebanorum, atque Argiuorum proauos cõperit aut barbaro ſocios, aut non aduerſarios in bello extitiſſe. utriſque igitur propriam utilitatem ita dulcẽ ſcit futurã, ut de cõmuni Græciæ cõmodo minimũ laborẽt. ſtatuebat igitur, ſi uos amicos delegiſſet, tãti ſper uos eſſe amicitiam conſeruaturos, quatenus ille iuſtitiam coleret: ſin autem illos ſibi adiunxiſſet, ſuæ cupiditatis, atque auaritiæ ſocios adiutoresq; futuros. his de cauſis & nunc amici-

tiæ ueſtræ ſocietatem illorum anteponit. non enim aut uobis illos numero nauium uidet antecellere: aut, cum in continenti eximiã quandam potentiam ſibi comparauerit, de mari, atque emporijs minime laborat: aut denique ſermones illos, & promiſſa, quibus pacẽ adeptus eſt, ex memoria deleuit. uerũ enimuero (ſi dijs placet) dixerit aliquis, Philippum, hæc uidentem omnia, non auaritiæ cauſa tunc illa feciſſe, neque quòd is eſſet, quem accuſatio mea deſcribit, ſed quòd Thebanorum cauſam iuſtiorem, quàm noſtram, exiſtimaret. minime. hac enim potiſſimum excuſatione maxime omnium ipſe excluditur. qui enim Lacedæmonios urbe Meſſene iuſſerit cedere; Thebanis Orchomenum, & Coroneam tradiderit; hæc ſe ideo feciſſe, quia iuſta exiſtimaret, quo figmento poterit probare? At fecit, credo, ui coactus; (hoc enim reliquum eſt) & Theſſalorum equitatu, Thebanorum peditatu præter opinionem circũcluſus, metu iſta conceſſit. præclare. itaq; dicunt, Thebanis illum quidem diffidere, neque ſibi amicos iudicare, ſed, quia tempus ita poſtulet, diſſimulare. rumoreſq; à nõ nullis per urbem diſſeminantur, Elateam eſſe muniturũ.

hæc uero differt ille quidem, & differet, ut ego iudico: cum Meſſenijs autem, & cum Argiuis impetum in Lacedæmonios facere nõ differt, ſed & milites peregrinos immittit, & pecunias ſuggerit, & adeſt ipſe ex nimia potentia formidabilis. hoſtes igitur Thebanorũ Lacedæmonios perdit: Phocenſes autem, quos ipſe antea perdidit, nunc ſeruat. quis iſta crediderit? certe enim Philippus, ut quidem ego puto, neque ſi antea ui adductus contra uoluntatem illa feciſſet, neque ſi nunc de Thebanis male cogitaret, illorum inimicis perpetuus eſſet aduerſarius. ſed ex ijs, quæ nunc agit, illa quoque de induſtria ipſe ſe egiſſe nõ obſcure indicat. quæ ſi quis omnia ratione, ac mente perluſtrauerit, dubitare non poterit, quin omnes ab illo quaſi machinæ ad oppugnandam rempublicam cõparentur. atque hoc ipſum, quod facit, quodã modo iam facit neceſſitate coactus. ſic enim cõſiderate. imperare uult: uos autem imperare cupienti ſolos duxit aduerſarios. iniuriam infert multis iam ab hinc annis, & huius culpæ, ipſe ſibi conſcius eſt optime. quæ enim uobis erepta loca tenet; his factum eſt, ut reliqua extra periculum omnia poſſideret. ſi enim Amphipo-

lim, & Potidæã amitteret; ne domi quidem tuto putaret eſſe poſſe. nouit igitur utrunque, & ſe uobis inſidiari, & uos inſidias illius nõ ignorare. ſapere autem uos cum intelligat, odio ſe uobis eſſe iure putat: quo ſtimulo excitatus eſt, ueritus ne quam à uobis, ſi occaſionem nacti eſſetis, calamitatem ferret, niſi ipſe anteuertiſſet. his de cauſis euigilauit, in rempublicam impetum fecit, Thebanorum Peloponneſiorumq́; non nullos eadem ſentientes, quos & propter auaritiam habendiq́; cupiditatem rebus nouis delectari putat, & propter imperitiam futura nõ proſpicere, omni obſequio ſtudioq́; colit. ac licet ſanè uel mediocriter ſapientibus exempla illa perſpicue uidere, quæ mihi, & cum ad Meſſenios & cum ad Argiuos dicerem, contigit exponere. nec, opinor, eadem apud uos commemoraſſe fuerit inutile. Quam inuitos, dicebam, ò Meſſenij, Olynthios putatis audiſſe, ſi quis contra Philippum illo tempore uerba faceret, cum Anthemuntem, cuius urbis poſſeſſionẽ ſuperiores omnes Macedoniæ reges ſumme concupierant, ipſis concedebat? aut cum, eiectis Athenienſium colonis, Potidæam dono dabat? aut cum ueſtras inimicitias ipſe quidem

ſuſceperat, illis autem fruendam regioné permiſerat? an expectaſſe, eadem ipſos eſſe paſſuros; aut, ſi quis diceret, crediſſe? ne putetis. attamen, dicebam, cum aliena exiguum ad tempus poſſediſſent, propria in multos annos illo eripiente amiſerunt, coacti turpiter abire, cum non modo uicti, ſed proditi, ac uenditi etiam à ſuis eſſent. non enim rebus publicis tutæ ſunt nimiæ cum Tyrannis familiaritates. Quid porrò Theſſali? an putatis, dicebam, cũ ipſorum tyrannos Philippus eijciebat, & inſuper Nicæam ac Magneſiam reſtituebat, futurũ timuiſſe, ut apud ipſos nunc Decéuiratus conſtitueretur? aut, qui Pylæam elargitus erat, ut his propria ipſorum uectigalia eriperet? nequaquam. at hæc euenerunt, & perſpicua ſunt omnibus. uos uero, dicebam, dantem, & promittentem ſpectate Philippum: aſpectum autem, & familiaritatem illius, cum iam uos deceperit, atque in fraudem induxerit, ſi ſapitis, auerſamini. tuendis, & conſeruandis urbibus multa mehercule, neque ea uniuſmodi, ſunt excogitata, ut aggeres, muri, foſſæ, & huius generis alia. quæ quidem ſunt omnia manufacta, & impendia requirunt maxima. unum autem natu

ra commune quoddam ſapientium propugnaculum in ſe ipſa comparauit; quod omnibus utile illud quidem eſt, ac ſalutare, ſed rebus publicis contra tyrannos maxime. quidnam igitur hoc eſt? diffidentia. iſtam conſeruate: iſtam tenete mordicus: iſtam ſi non dimittetis, nihil graue ſuſtinebitis. quid igitur cupitis, dicebã? libertatem? num'ne Philippum ab hac ita uidetis eſſe alienum, ut nec nomen ipſum ferat? reges enim, & tyranni, libertatis hoſtes omnes ſunt, legibusq; contrarij. non cauebitis, dicebam, ne, dum uos è bello cupitis eximere, dominum inueniatis? hæc illi cum audiſſent, ac plane tumultuarentur, aliaq; à legatis multa & me præſente, & iterum poſtea cognouiſſent; nihilo minus, ut res indicat, Philippi amicitiam, promiſſaq; ſequentur. neque uero eſt, cur abſurdum uideatur, ſi Meſſenij, & Peloponneſiorũ non nulli, contra quàm optima ratio perſuadet, aliquid committunt. recte abſurdũ uideretur ò Athenienſes, uos ſi peccaretis, qui & ſapitis ipſi, & monentibus nobis aures datis, monentibus inquam, id quod res eſt, inſidijs rem publicam peti, indagine cingi, futurum ut per ueſtram ignauiam, ſenſim, &, ut uideo, uobis

imprudentibus eò deueniat, ut miſerrima quæque ſuſtineat. adeo uobis & præſens uoluptas, & otium pluris, quàm mox futuri commodi ſpes, eſt. Verum, quæ uobis agenda ſint, uoſmet ipſi poſtea, ſi modo ueſtri cura uobis erit, deliberabitis: quæ uero nunc ad reſponſa legatis dãda ſtatuere uos oporteat, hæc ego iam exponam. ſed enim eos, qui promiſſa illa detulerunt, quibus adducti pacem feciſtis, huc aduocare æquũ erat. nam neque ipſe unquam, ut legationem obirem, animũ inducere potuiſſem; neque uos certe, ut arma deponeretis, ſi Philippum, pacem aſſecutum, ea, quæ facit, facturũ iudicaſſetis. ſed erant longe ab his aliena quæ tum dicebantur. Erat item æquũ, & alios accerſere. quos? eos nimirum, qui, cũ ego, facta iã pace, è poſteriore legatione, quã iuriſiurandi recipiẽdi cauſa obiueram, reuerſus, deceptam rempublicam intelligens, futura prædicebam, deoſq; ſimul hominesq; conteſtans, Pylas, & Phocenſes prodi uetabam, mirandum eſſe negabant, ſi difficilis quidam ac moroſus ego homo eſſem, quando quidem aquam biberem: Philippus enim, ſi aduenerit, nihil ex ueſtra ſententia non adminiſtrabit Theſpias, & Platæas

muniet: Thebanorum iniurijs finē imponet: Cherrhoneſſum ſua unius impenſa perfodiet: Eubœam, Oropum uobis pro Amphipoli reſtituet. hæc enim tunc pro concione dicta eſſe, non dubito quin memoria teneatis: quanquam memores iniuriarum eſſe nō admodum ſoletis. quóque turpius nihil eſt, decreuiſtis, ut poſteri quoque hanc ipſam pacem cum bona ſpe reciperent. ita penitus iſti uos promiſſis induxerunt. quorſum autē hæc ego nunc commemoro? & iſtos huc aduocandos eſſe dico? uere mehercule uobis, ac libere narrabo, neque à me quidquam occultabitur. non ob eam cauſam aduocari eos oportere dico, ut ego illis, illi pariter mihi conuitium faciāt, ex quo meis inimicis noua capiendæ iterum à Philippo pecuniæ præbeatur occaſio: neque uero, ut fruſtra garriam: ſed quia futurum puto, ut ea, quæ Philippus agit, uehemētius, quā nunc, aliquādo uos afficiant, propterea dico. uideo enim, quo modo res ſerpat. quòd utinam uera ne uaticiner: ac uereor, ne propius iam hæc adſint. quando igitur uobis ea, quæ contingūt, negligere amplius non licet; & ad euertendam rempublicam hæc ſpectare, non iam à me, aut à

quoquam

quoquam diſcitis, ſed omnia ipſimet inſpicitis, optimeq; intelligitis: uehemens, ut opinor, in animis ueſtris exardeſcet iracundia. ſed uereor, ne, tacentibus ijs, qui noſtra mala pepere re, quia ſibi ipſi corruptelarum conſcij ſunt, ij, qui rempublicam iſtorum culpa grauiter laborantem ſanare aliqua ex parte conantur, ad extremum ex hoc facto ueſtrã offenſioné pro fructu excipiant. uideo enim ita cõtingere, ut iracundiam ſuam non in eos, qui peccarunt, ſed in eos maxime, qui ſub manu ſunt, non nulli effundant. dum igitur & ſpirat adhuc, & aliquam formam reſpublica retinet; dum orationes noſtras uiciſſim exaudimus: ego, Athenienſes, unumquenque ueſtrum, etſi optime nouerit, monitos tamen etiam atque etiam à me uolo, quis uobis perſuaſerit, ut Phocenſes, ac Pylas deſtitueretis: quibus ille potitus, uiam ſibi in Atticam regionem ac Peloponneſum patefecit, eoq; rem deduxit, ut non iam de alieno iure tuendo, nec de lõginqua alia poſſeſſione, ſed de Attica Athenienſes, & de bello circa ipſam urbem gerendo deliberãdum uobis eſſet. quod quidem bellum, cum affuerit, unicuique dolorem, ac moleſtiam dabit: illo autem, illo con-

tractum eſt die. niſi enim uos decepti tunc eſſetis, negotij reſpublica nunc nihil haberet. certe enim neque nauali pugna uictor in Atticam unquam claſſe ueniſſet Philippus, neque pedeſtribus copijs ultra Pylas progreſſus & Phocenſes eſſet: uerũ aut abſtineret ab iniuria, pacemq; ſeruans quieſceret; aut, ſi bellum gereret, eiuſmodi fortuna uteretur, qualis illa fuit, cuius cauſa pacem antea concupiuit. hæc ut uos cõmonefacerem, ſatis commode à me dicta ſunt: ut uero diligentius inquirãtur, omnes dij prohibete. neminem enim uelim, ne ſi exitio quidem dignus ſit, ſimul cum omnium periculo, ac damno pœnas luere.

DEMOSTHENIS
Philippica tertia.

CVM multæ, ó Athenienſes, orationes in omni ferè concilio de ijs iniurijs habeantur, quæ non uobis modo, ſed reliquis etiam Græcis à Philippo, ex quo pacē fecit, inferuntur; cumq́; certum mihi plane ſit, dicturos eſſe omnes, etſi re non idem præſtent, oportere tum uerbis, tum uero rebus ipſis proſpicere, ut ille abſtineat ab iniuria, meritasq́; pœnas pendat: eò deducta, progreſſaq́; omnia cerno, ut uerear, ne quod dicam, minus pie illud quidem, ſed uere tamen dici poſſit. Ego, ſi, quod maxime contra rēpub. foret, oratores omnes ſuadere, uosq́; ſuffragijs ueſtris comprobare uoluiſſetis, nihilo deteriore loco, quàm nunc eſt, fuiſſe Remp. futuram arbitror. cumq́; non una fortaſſe, aut altera, ſed multæ ſanè cauſæ ſint, quam ob rem in hunc ſtatum, atque in hanc fortunam res noſtræ deuenerint: tum uero maximam, ſi diligēter examinetis, huius incōmodi culpam ſuſtinere eos reperietis, quibus ad gratiā cōcionari, quàm, quæ optima ſunt, dicere, magis placet.

quorum non nulli cum honorem, ac potentiā, quam ſibi eo nomine maximam compararunt, cum ſilentio tueantur, futura ratione non prouident, ſed ne uos quidem prouidere arbitrantur. alij uero eos, qui gerendis in rebus uerſantur, accuſantes, & calumnijs circũuenientes, nihil aliud agunt, quàm ut ciuitas quidẽ ipſa de ſe ipſa pœnas capiat, & in hoc ſe exerceat: Philippo autem, quæcunque uult, & dicere liceat, & facere. uobis hæc eſt familiaris, atque uſitata gubernandæ reip. ratio: à quo fonte perturbationes, erroresq; noſtri deriuantur. Peto autem à uobis Athenienſes, ut, ſi, dum ueritatem aperit, liberior fuerit oratio mea, ne quid propterea uos mihi ſuccenſeatis. ſic enim conſiderate. uos libertatem ſermonis alijs quidem in rebus ita communem omnibus in ciuitate putatis eſſe oportere, ut eam & peregrinis hominibus, & ſeruis etiam ipſis impertiamini: & quidem famulos multos maiore apud uos licentia, quidquid uolunt, loquentes, quàm ciues in nonnullis alijs ciuitatibus, licet inſpicere: ex concilijs autem illam omnino eieciſtis. ex quo uobis hoc deinde contigit, ut in concilijs habẽdis omnia ad uoluptatem referatis, ueſtræq; au-

res ijs pateant, qui beneuolentiam ueſtrã blanditijs, & aſſentationibus colligere non ſibi turpe ducunt, in rebus autem, ac factis de ſumma iam republica periclitemini. ſi igitur eadem & nunc ſententia, idemq́; uobis animus eſt: quid dicam, non habeo. ſin ea, quæ ciuitati expediunt, audire ſine aſſentatione uolueritis: promptus ad dicendum, paratusq́; ſum. nam etſi peſſime ſe habet, multisq́; partibus comminuta reſpublica eſt: tamen eam, ſi modo in poſterũ, uti par eſt, aduigilare uelitis, ſanare, planeq́; in integrum reſtituere uobis licet. dicã, quod incredibile uideri poteſt, ſed id tamen uere dicã. quod antea rempub. in rebus geſtis maxime labefactauit, id ipſum in gerendis maxime confirmabit. quidnã igitur id eſt? hoc ſanè, quòd, omnia uobis minima maxima negligentibus, de ſuo ſtatu deiecta reſpublica eſt. alioqui, ſi nihil à uobis neglectum, aut prætermiſſum eſſet, neque tamen reſpublica non cõcidiſſet; ne ſpes quidem melioris fortunæ ſupereſſet. nunc autem, ueſtram quidem ignauiam, ac negligentiam deuicit Philippus; ciuitaté uero minime deuicit; neque uos ab illo non modo ſuperati, ſed ne commoti quidem eſtis. quòd ſi Philip-

pum nobiſcum bellum gerere, pacemq́; uiolare omnes confitemur: quid aliud oratori dicendum, conſulendúmue eſt, quàm quo modo illatas iniurias quamtutiſſime ac facillime referamus? uerum enimuero cum ita abſurde quidam animati ſint, ut & Philippo ciuitates occupante, & multa, quæ ueſtra erant, poſſidente, omnes denique homines contra ius & æquum diuexante, non nullos tamen ferant, qui è nobis eſſe aliquos, quorum opera bellum ſuſcitetur, in concionibus dictitant: hoc ut attente animaduertatur, atque etiam ut corrigatur, neceſſe eſt. timendum eſt enim, ſi quis, ut aliquando Philippum ulciſcamur, dixerit, ac ſuaſerit, ne is in concitati belli culpam incurrat. ego autem hoc primum omnium dico, aperteq́; pronuncio: nunquid uobis deliberãdi facultas eſt ò Athenienſes, utrum præſtet habere, pacem, an bellum? nam ſi, ut hinc ordiar, pacem habere ciuitas poteſt; & hoc in manu noſtra eſt: pacem ut amplectamur ego quidem auctor ſum: quiq́; ita ſentiat, ab eo, ut & uerbis, & re ſine ullo fuco in hoc elaboret, precibus contendo. ſin Philippus manibus arma geſtans, magnoq́; ſtipatus exercitu, nobis quidem pacis nomen oſten

tat, re autem uera facit ea, quæ hoſtes in bello ſolent: quid aliud, quàm iniurias noſtras ulciſci, ac uindicare debemus? pacem ſanè appelletis, licet, quemadmodum ille. ſed ſi quis iſtã uere pacem exiſtimat eſſe, in qua ille, cum cætera iam omnia ſubegerit, ad nos rectà cõtẽdet: primum quidem inſanit: deinde, pacem illi à uobis eſſe, non uobis pariter ab illo, ſtatuit. nimirum hoc eſt, quod effuſa omni pecunia Philippus emit; ut ipſe quidem uim uobis inferat, à uobis autem contra nulla referatur. quòd ſi eò uſque ita pergemus, quoad ille bellũ ſe contra nos gerere fateatur: omnium erimus ſtultiſſimi: neque enim, uel ſi in Atticã ipſam, ac Piræeum ingrediatur, hoc fatebitur: ſi quidem ex ijs, quæ in alios admiſit, coniecturã capere oportet. Hic eſt, qui Olynthijs, cum ab eorũ urbe ſtadijs quadraginta diſtaret, alterutrũ pronunciauit neceſſe eſſe, uel eos in Olyntho non habitare, uel ſe in Macedonia. deinde, ſi quis eũ propterea accuſaret, conqueri, & ad cauſam dicendam legatos mittere non deſijt. At qualis in Phocenſes fuit? ad quos tãquam ad ſocios, & amicos acceſſit. & erãt, qui ipſum comitabantur euntem, Phocenſium legati: & apud nos

multi, eam Philippi profectionem non utilem Thebanis fore, contendebant. eodemq; artificio uſus etiam Phæras antea occupauit; cum in Theſſaliam ut amicus ac ſocius ueniſſet. Proxime autem miſeris Oritis, milites, dixit, beneuolentiæ cauſa ſe miſiſſe, qui res eorum inuiſerent: audire enim ipſos inter ſe diſſidere, & domeſticis diſcordijs laborare: eſſe autem bonorum ſociorum, atque amicorum, eiuſmodi temporibus non deeſſe. an exiſtimatis, cũ ille eos, qui nihil ei nocere, fortaſſe autem, ne quod ipſi detrimentum acciperent, cauere potuerunt, per fraudẽ opprimere, quàm indicto bello aggredi maluerit; prædicturum uobis bellum eſſe, ac denunciaturum, ante quàm inferat? præſertim dum ad illius fraudes ita conniuetis, ut uoluntario decipi uideamini? ne credatis. etenim ſit omnium hominum ſtultiſſimus, ſi, cũ uos ipſum læſi minime accuſetis, ſed è uobis ipſis quoſdam reos faciatis, & condemnatos uelitis, ille uos moneat, ut ciuili contentione ſedata contra ipſum conuertamini: ſimulq; orationibus eorum, quos pecunia corrupit, ultro ſeſe priuet: quibus quidem orationibus uos remorantur, cum dicant, minime illum contra

uos

uos bellum gerere. prò Iupiter, eſt ne aliquis ſana mente præditus, qui, cum iudicare uelit, bellum contra ſe geratur, nec ne, uerba potius, quàm facta conſideret? nemo certe. Philippus igitur in ipſo pacis initio, nondum Diopithe duce, neque miſſis in Cherrhoneſum iȷs, qui nunc præſidio ſunt, Serrium, & Doriſcũ occupabat; militesq́;, quos noſter dux immiſerat, è Serrio muro, & ſacro monte expellebat. atqui, cum hæc efficeret, quid agebat? pacem enim certe iurauerat. neque uero quiſquam dixerit, quid iſta continent? aut quid eſt, cur his de rebus reſpub. laboret? utrum enim parua iſta ſint, aut uobis omnino negligenda, alia oratio eſt. æquitatẽ uero, ac iuſtitiã ſiue tu paruis in rebus, ſiue in magnis lædas, æque pecces. agedũ nunc, cum in Cherrhoneſum, quã et rex Perſarum, & omnes Græci noſtram eſſe ſtatuunt, peregrinos milites immittit, & auxilium ſe ferre profitetur, & hæc ipſa ſignificat, quid agit? negat enim ſe bellum contra uos gerere. ego autem, tantum abeſt, ut hæc agentem pacis conditionibus ſtare cenſeam, ut, qui Megaras tentet, qui in Eubœa tyrannidem conſtituat, qui nunc in Thraciam proficiſcatur, qui in Pelo-

ponneſo exitioſa machinetur, qui omnia, quæ cunque agit, cum imperio agat, eum & pacem dirimere, & bellum iam nunc gerere cõtra uos dicam. niſi uero eos, qui machinas admouent, pacem ſeruare dicetis, uſque dum ariete muros percuſſerint. uerum nõ dicetis. qui enim ea facit, ac ſtruit, quibus ego affligi poſſim, is mihi bellum infert, etiam ſi non dum plagã inferat, neque iaculum immittat. quibus igitur de cauſis pericula uobis creentur, ſi quid contigerit? his, ſi Helleſpontũ ille à uobis abalienet: ſi Megaras, & Eubœam, contra uos bellum gerens, in ſuam ditionem redigat: ſi Peloponneſum in ſuas partes traducat. an ego, qui aduerſus rem pub. huiuſmodi machinas inducat, atque adornet, hunc ego pacem ſeruare uobis dicam? longe abeſt. uerum quo die Philippus Phocenſes perdidit, ex illo die ipſum ego contra uos bellum gerere iudicaui. uos autem, ſi ueſtras iniurias nulla præterea interiecta mora uindicetis, ſapienter etiam num facturos dico: ſin moram adhuc interponitis, fruſtra mox iſtam facultatẽ deſideraturos. in quo ego aliorum conſilia ita nõ probo, ut neque de Cherrhoneſo nunc, neque de Byzantio conſiderandum eſſe cenſeam,

uerum faciendum quidem, ut his opitulemur, ut ab iniuria defendamus, ut ducibus, qui nũc ibi ſunt, neceſſaria quæque ſumminiſtremus; ſanè uero, ut de Græcis omnibus, tãquã in maximo periculo conſtitutis, deliberetur. quibus autẽ rationibus, ut uſque adeo nobis timeam, adductus ſim, uolo uobis commemorare: ut, ſi probabilia dico, iiſdem, quibus ego, conſilijs adducti, curam aliquam, ſi de alijs iam non libet, at ſaltem de uobis ipſis ſuſcipiatis: ſi uero inania uerba effundere, & arroganter uideor efferri; mihi tanquam inſanienti neque nunc, neque in poſterũ ueſtras aures accommodetis. quòd igitur ex paruo, atque humili, (talis enim ab initio fuit) magnus, ac ſublimis Philippus euaſit; quòd inter Græcos ipſos neque fides eſt, neque concordia; quòd multo fuit admirabilius, ut tantus ex illo fieret, quàm ut hoc tempore, cum multa iam occupauerit, reliqua imperio ſuo, poteſtatiq; ſubijciat; & quæcunque huiuſmodi poſſem exponere, prætermittam. ſed illud uideo concedere illi cunctos homines, exemplo ueſtro inductos, quod antea ſemper omnes Græci ne concederent, bella ſuſceperunt. quidnam inquam? ex

ipſius libidine omnia adminiſtrare, atque adeo unumquenque bonis exuere,& Græcorum iura uſurpare, & urbes in ſeruitutem ui redigere. atqui uos imperium Græciæ tres, & ſeptuaginta annos tenuiſtis; tenuere undetriginta Lacedæmonij: non nihil etiam Thebani his extremis temporibus poſt Leuctricã pugnam floruere: attamen neque Thebanis, neque Lacedæmonijs, ne uobis quidem ipſis ò Athenienſes hoc idem à Græcis conceſſum eſt, ut ex libidine omnia adminiſtraretis. minime id quidem unquam. ſed uobis, immo uero illis, qui tũ erant, Athenienſibus, quòd erga non nullos inſolentiores uiderentur eſſe, ſtatuere omnes bellũ inferendum: ſtatuere, inquam, non ij modo, qui iniurias acceperant, ſed ſimul etiã ij, qui, quod in ipſos cõmiſſum à nobis quererentur, nihil habebant. rurſus autem Lacedæmonijs imperantibus, & eandem potentiã, quæ penes uos fuerat, adeptis, cum, ultra quàm iuſtitia præſcriberet, progredi conarentur, & antiquũ ſtatum ſupra modum labefactarent, omnes, etiã qui læſi minime fuerant, tamen ad bellum conſpirarunt. ecquid alios commemorem? nos enim ipſi, & Lacedæmonij, cum neque nos ab illis,

neque illi à nobis iniuriam ullam accepiſſent; tamen, ut alienas iniurias ulciſceremur, ſuſcipienda arma putauimus. tametſi quæcunque uel à Lacedæmonijs in illis triginta annis, uel à maioribus noſtris in ſeptuaginta commiſſa ſunt, minime cum ijs iniurijs, quibus Philippus in tribus & decem non integris annis, ex quo emergere cœpit, Græcos affecit, cõferenda uidentur, cõferenda autem? immo multis partibus inferiora ſunt. idq; breui oratione declarare facile eſt. Atque ego Olynthum ſanè, & Methonem, & Apolloniã, & in Thracia duas ſupra triginta urbes non commemoro: quas omnes ita crudeliter deleuit, ut earum ne ueſtigium quidem ullum prætereuntes agnoſcant. etiam Phocenſem nationẽ tantam æque crudeliter exciſam prætermitto. at uero Theſſalos quo modo tractauit? non ne urbes eorũ, nõ ne reſpublicas euertit, & apud ipſos Tetrarchiam conſtituit; ut non ſingulæ modo urbes, ſed nationes iam ſeruiant uniuerſæ? in Eubœa uero non iam urbes impoſita tyrannide premuntur, idq; in inſula Thebanis, Athenienſibusq; proxima? non palam in epiſtolis ita ſcribit, mihi uero pax cum illis eſt, qui meum imperium nõ

recuſant? neque uero hæc tantũmodo ſcribit, non etiam re exequitur. nam in Helleſpontum abijt. primum in Ambraciam eſt profectus. Elidem tenet, urbem ampliſſimam in Pelopõneſo. Megarẽſibus inſidias ante fecerat. neque Græcia iam illius auaritiã, neque barbaries omnis capit. & hæc intuentes, atque audientes omnes Græci, tamẽ legatos inuicem non mittimus, neque commouemur; ſed ita male affecti, ita fracti animo per urbes ſumus, ut in hodiernum diem nihil, quod prodeſſet reipub. aut quod omnino oporteret, efficere, neque in unũ conciliari, neque ſocietatem, & amicitiam auxilij cauſa coire potuerimus: ſed illum maiores uires in dies colligentem non attendimus: &, ut mihi quidem uidetur, id temporis, dum alius interit, quiſque in lucro ponit; pro ſalute uero Græciæ nihil cogitat, nihil agit: quãdoquidẽ, ut impetus febris, alterius'ue mali, cum abeſſe longiſſime putatur, tum confecto periodo rurſus accedit; ita nemo ſanè futura prænoſcit. nec uero uos illud præterit, quæcunque Græci à Lacedæmonijs, aut à uobis paſſi ſint, ab ijs tamen eſſe paſſos, quos ipſa Græcia genuerat. ac ſimillimum aliquis id putauerit, quod in am-

plis opibus legitimo filio contingit: qui ſi præ-
ter bonum & rectum aliquid committat, hãc
ipſam ob cauſam dignus ſanè obiurgatione, ac
reprehenſione ſit; attamen neque pro alieno ha
bendus; neque hæreditatis expertem, licet hæc
fecerit, æquum eſt ut eum appellemus. quòd ſi
ſeruus, aut nothus ea, quæ ad illum lege non
ueniunt, diſperdat, ac diſſipet: dij immortales,
quanto grauius eſſe facinus, quantoq́; maiore
dignum iracundia, homines clamauerint. In
Philippo, eiusq́; rebus geſtis eadem ratio eſt: nõ
ſolum enim Græcus non eſt; uerũ ne ulla qui-
dem ex parte Græcos attingit: at barbarus, ex
qua natione? non ex ea, quam nominare ho-
neſte poſſis; ſed profligatus, ac perditus Mace-
do, è qua gente nec ſeruum frugi, aut induſtriũ
maiores noſtri ullum emebant. hic tamẽ quid
in nos extremæ cõtumeliæ prætermittit? nõ ne
præter urbes ſolo æquatas, Pythios ludos, com
mune Græcorum certamen, ipſe cõſtituit, qui
ſi adeſſe non poſſit, ſeruos mittit certamini præ
futuros? non in eius poteſtate Pylæ ſunt, eæq́;
uiæ, quà tranſitus in Græciam eſt? non hæc lo
ca cuſtodijs, ac peregrinis militibus inſedit? nõ
præcipuam diuini oraculi ſedem, uobis exclu-

ſis, & Theſſalis, & Dorienſibus, reliquisq; populis ad publicum Græciæ concilium cōueni re ſolitis, unus poſſidet? cuius loci atque hono ris copia fieri ne Græcorum quidem cuiquam ſolet. Iam uero Theſſalis quibus legibus admi niſtrari ciuitates eorum oporteat, præſcribit: mi lites peregrinos mittit, alios, qui ſinu maris oc cupato Eretrienſem populū eijciant, alios, qui Philiſtidem Oreo tyrannū imponant. quæ ta men intuentes Græci ferunt, eorum conſuetu dinem, ut mihi uidetur, imitantes, qui grandi nem ſpectant, &, ne quam inde calamitatē patiantur, ſinguli ſeparatim uota faciunt, prohibere uero nemo conatur. ſic non modo iniuriarum, quas Græciæ Philippus infert, ultor nemo eſt, ſed nec earum, quas in ſe ipſo quiſque patitur: hoc enim iam extremum eſt. non ad urbes Corinthiorum, Ambraciam, ac Leucadem iuit? non Achæis Naupactum eripuit, Aetolisq; traditurū iureiurādo confirmauit? nō Echenum Thebanis extorſit? & hoc tempore contra ſocios ueſtros Byzantios non proficiſcitur? omittto reliqua. at Cardiam in Cherrhoneſo maximam urbem tenet. quæ cū feramus indigniſſima atque grauiſſima, procraſtinamur ta

men

men omnes , ac langueſcimus , & ad eos , qui prope ſunt , ſpectamus , mutuo diffidentes , cũ ille nobis omnibus aperte adeo iniurias inferat. qui cum omnes ita petulanter , contumelioſeq; tractet ; poſteaquàm unumquenque noſtrum deuicerit , qualem futurum exiſtimatis? Nunc cauſas conſideremus. non enim ſine ratione , iuſtáue cauſa tam alacri animo uel tunc ad libertatem retinendam omnis Græcia cõſentiebat , uel nunc ad perpetiendam ſeruitutem. erat profecto , erat quiddam ò Athenienſes eo tempore , quod minime nunc eſt , multorũ in mentibus inſitum , atque incluſum , quod & Perſarum diuitias uicit , & Græciæ libertatem conſeruauit , & maritimis , terreſtribusq; pugnis inuictum permanſit : quod quia nunc amiſſum eſt , ideo corrupta Græcia languet , ideo ſunt omnia ex omni parte perturbata. quid igitur illud erat? nihil ſanè artificioſum , nihil callidũ ; hoc , inquam , quòd uniuerſi odio proſequebantur eos , qui pecunias aut ab imperare cupientibus caperét , aut ab ijs , quibus Græciam labefacere , & contaminare in animo eſſet. & ſanè difficillimum erat , ut quiſpiã in largitionis crimine deprehenderetur , quòd ſi quis

huiuſmodi culpæ affinis eſſet, grauiſſima pœna puniebant. non deprecationi, non ueniæ locus ullus relinquebatur. quo fiebat, ut ſingularum rerum occaſionem, quam ſæpe & negligẽtibus contra diligentes, & otioſiſſimis contra maxime ſtrenuos fortuna defert, tum quidem ab oratoribus, aut à ducibus emere nemo poſſet. non tum pecunia tanti erat, ut noſtram concordiam diſſolueret; non ut barbaris, & tyrannis fidem haberemus; nõ denique ut tale quidquam committeretur. at hæc nunc, tãquam in foro, turpiſſimo mercatu omnia uenierũt: horumq; in locum inducta ſunt ea, quibus orbis reip. conuerſus eſt, & quibus factum eſt, ut nouo quodam morbo Græcia moriatur. quænã ſunt hæc? inuidia, ſi quis pecuniam accepit: riſus, ſi is, qui accepit, fateatur: uenia, ſi adductus in iudicium conuincatur: odium, ſi quis in hunc inuehatur: & reliqua omnia, quæ largitiones conſequuntur. Sunt ſanè uobis claſſes, ſunt milites perquam multi: eſt, unde pecunias colligatis: pro apparatu reliquo nihil deeſt: ſuppetunt ea, quæ quibus ciuitatibus contingunt, florere eas, & uiribus inter cæteras excellere iudicamus. atque hæc præſidia cum nunc

& multo plura uobis ſint, & maiora, quàm maioribus ueſtris unquam fuerint: ea tamen inutilia, otioſa, inania ab ijs, quorum ſententiæ uenales ſunt, omnia redduntur. Status hic eſt nunc noſtræ reip. quem uos certe ipſi cernitis: neque me teſte indigetis. ſuperiora tempora quàm his diſſimilia, planeq; contraria fuerint, ego uobis oſtendam, non oratione ex me ipſo deprompta, ſed literis maiorum noſtrorū prolatis: quas illi in columna ænea incidi, inſcribiq;, atque in arce collocari uoluerunt: non ut ipſi ſe ad bene agendum excitarent; (etenim ſine his literis, quid faciendum eſſet, præclare nouerant) ſed ut monumenta uobis, exēplaq; relinquerent, quæ intuentes, quales in uindicāda largitione uos deceret eſſe, diſceretis. quid igitur literæ dicunt? Arthmius, inquiunt, Pythonactus Zelites infamis eſto, hoſtisq; populi Athenienſis, ac ſociorum, & ipſe, & eius omnes poſteri. deinde, cur id factum fuerit, ſubſcripta cauſa eſt, quòd aurū ex Media non Athenas, ſed in Peloponeſum intulerat. hæ ſunt in arce inſcriptæ literæ. At uos per deos immortales cōſiderate, & cū animis ueſtris inſpicite, quid tandem Athenienſes ij, qui tum illa agebāt, ſpe-

ctauerint, quæ dignitas in illis, quæ fuerit au-
ctoritas. illi Zeliten neſcio quem Arthmium,
Perſarum regi ſeruienté, (nam Aſiæ oppidum
eſt Zelia) quia domino ſuo morem gerens, in
Peloponneſum, non Athenas, aurum intule
rat, hoſtem ipſorum, ac ſociorum, infamemq;
ſimul cũ tota ſtirpe literis publicis declararunt.
neque uero quiſpiam id genus pœnæ leuius exi
ſtimarit ob eam rem, quod Zelita non admodũ
laboraret, ſi ſibi communi Athenienſium iure
in poſterum interdiceretur: nam non ita ſe ha-
bet. uerum, cum in legibus, quæ de cæde ſan-
citæ ſunt, ſcriptum ſit, quibus de cauſis is, qui
cædis reus eſſet, pœnas ne daret, ſed homicidiũ
commiſiſſe impune foret; INFAMIS, legis
uerba hæc ſunt, OCCIDATVR: nimi
rum hoc ſignificatur, eiuſmodi hominem non
modo impune, ſed etiam cum ſumma interfe-
ctoris gloria interfici poſſe. ergo illi curandam
ſibi Græcorum omnium ſalutem exiſtimabãt:
niſi enim hoc animo eſſent, certe, ſi quos in Pe
loponneſo pretio quis emeret, aut corrumperet,
non laborarent. quos uero accepiſſe munera co
gnorant, ita grauiter in eos, atque acerbe ani-
maduertebant, ut etiam publica infamia nota-

tos uellent. nimirum his de cauſis tum Græci barbaris, non barbari Græcis, formidabiles erant. at uero nunc diſſimilis ratio eſt: nam neque in hac re, neque in aliis tales eſtis, quales illi fuerunt: at quales eſtis? ſcitis ipſi: quid enim ego ſingulis de rebus uos accuſem? nec uero diſſimilis, & melior, quàm ueſtra, cæterorum Græcorum conditio eſt. quare, mihi credite, & multo ſtudio, & optimo conſilio res indiget: quo, inquam, conſilio? iubetis explicari? nec, ubi explicauero, iraſcemini? recita ex libello. RECITATIO LIBELLI. Sed ſtultus quidã, & plane fatuus eſt eorũ ſermo, qui conſolari nos uolunt, cum ita dicant, non dum ſane talem eſſe Philippum, quales olim erant Lacedæmonij: qui cum & mari, & continenti toto imperarent, regem autem Perſarum sociũ haberent, neque ſuſtinere eos uis ulla poſſet; noſtræ tamen ciuitatis ea uirtus fuit, ut & illos damnis afficeret, & ipſa perduraret incolumis. atque ego ſic exiſtimo, cum ad totius ut uno uerbo complectar, reip. rationem perturbãdam non mediocris acceſſio facta ſit, ut ſuperiorum temporum nunc ne ſpeciem quidẽ ullam, imaginem'ue cernamus, nihil tamen perin

de uel immutatum, uel adauctum, atque ea, quæ ad rem militarem pertinent. Primũ enim, Lacedæmonijs ea tempeſtate, nec non reliquis omnibus Græcis hoc in cõſuetudine fuiſſe audio, ut quatuor, aut quinque mẽſibus, quoad anni tempus ferret, militarent; cumq; interim hoſtium regionem aſſiduis incurſionibus uexaſſent, militibusq; & urbanis exercitibus deuaſtaſſent, rurſus domum ſe ſe reciperent. Erat illud hominum genus adeo ſimplex, & apertũ, immo uero ita aptum, atque accommodatum ad morem, conſuetudinemq; ciuilem, ut à nemine res ulla pretio emeretur, ſed legitimum quoddam, apertumq; bellum eſſet. at contra nunc certe uidetis proditorum uitio pleraque perijſſe, nihil in acie geri, nihil in pugna. Philippum uero, quocunque libuerit, proficiſcentem non armatorum Phalangas ducere ſecum auditis, ſed eũ tenuẽ uelitũ, atque externorum ſagittariorũ manum, & huiuſmodi ſubſequi caſtra: quibus ille copijs robuſtus ac ualens, cum in eos, qui ex domeſticis diſcordijs infirmi perturbatiq; ſunt, impetum fecit, neque obuiam pro tuenda regione quiſquam propter mutuã diffidẽtiam egreſſus eſt, admotis machinis op-

pugnat. taceo, quàm nihil ſua referre putet, utrum æſtas, hiems'ue ſit; qui nullam anni partem eximat, in qua otioſus eſſe uelit. quæ cum omnes uideamus, rationem inire nos oportet, quo modo ne bellum intra fines noſtros admittamus: neque committendum, ut ſtultitiam illam, qua tunc Lacedæmoniorum bello uſi ſumus, quaſi bonum exemplum imitātes, ad exitiū præcipitemur: ſed potius omni ſtudio, omniq; uigilantia ita agendum, ita comparandum nobis eſt, ut ſeſe ille intra ſui regni terminos cōtineat. neque uero manus cōſeri, & uniuerſam rép. in diſcrimen adduci, mihi placet. nam, quemadmodum à natura tributum uobis eſt, ut in bello multis ſanè rebus ueſtra melior cōditio ſit, ſi modo occaſionibus, & officio ueſtro non deeſſe, animum inducatis: (eſt enim illius regio ita ſita, ut uniuerſæ ferè diuexandæ, ac diripiendæ facultatem habeatis; ſunt præterea huiuſmodi ſexcenta) ſic ille ad præliū exercitatior uobis eſt. neque illud tantum eſt animaduertēdum, ne illum, locorum oportunitate uſi, inultum eſſe patiamur: ſed hoc etiam magis, ac magis conſiderandum eſt, ut eos, qui cauſam illius in concione tuentur, odio proſequamini.

ſic enim uelim exiſtimetis, non licere uobis extra urbem hoſtes ſuperare, niſi prius in ipſa urbe eos, qui hoſtibus operam nauant, ſupplicio mulctetis. quam quidem ad rem, ita mihi Iupiter, omnesq; dij ſalutares ſint, & facultas uobis, & uero etiam uoluntas deeſt. in eam autem deueniſtis ſtultitiam dicam, an delirationé, aut quo nomine appellem? (ſæpe enim mihi uenit in menté uel hoc pertimeſcere, ne quis dæmon res noſtras exagitet) ut, uel quia conuitijs, quæ in alios petulantius iactantur, uel facete dictis oblectemini, uel quia plané inuideatis, quacũque de cauſa mercenarios oratores, quorũ nec negare quidem non nulli audeant ſe tales eſſe, dicere iubeatis, &, ſi quibus conuitia faciant, rideatis. nec uero hoc quodam modo graue eſſet; tametſi graue quidem ſit: uerum accedit illud, quód his ipſis poteſtatem adminiſtrandæ reipub. maiorem tribuiſtis, quàm ijs, qui pro ueſtra ſalute concionantur. atqui, talibus oratoribus aures præbere uelle, quantarum calamitatum cauſa ſit, inſpicite. dicam autem, quæ uobis omnibus nota erunt. Erant in urbe Olyntho, ex ijs, qui publicam rem gerebãt, nõ nulli, qui Philippi partibus fauerent, & illi

omnibus

omnibus in rebus inſeruirent: non nulli auté, qui æquum, & bonum, maximeq; ciuiũ liber-tatem tuerentur. utri autem patriæ perniciẽ intulerunt? aut utri equitum turmas prodidere, quibus proditis Olynthus interiit? certe ij, qui Philippo ſtudebant, quiq;, dum ciuitas illa ſtaret, eos, qui optima conſulebant, ita inſectabãtur, ita calumniis circumueniebant, ut ab his populus Olynthius Apollonidem uel in exilium pellere perſuaſus ſit. At uero nõ iſtos hæc conſuetudo ſolos perdidit, præterea nullos. nã in Eretria, cum Plutarchus ſimul cum peregrinorum militum præſidio abiiſſet; & urbé, portusq; oſtia populus teneret; non nulli ad uos, non nulli ad Philippum inclinabant. hos cum miſeri, atque infelices Eretrienſes ſæpe, immo uero ſemper audirent, ad extremum eos, qui ueſtras partes in concione defendebant, eiicere perſuaſi ſunt. enimuero Philippus, ut amicũ, & ſocium poſſis agnoſcere, cum ad eos Hipponicum, & mille peregrinorum militum miſiſſet, portus muros demolitus eſt, ac tyrannos tres impoſuit, Hipparchum, Autumedontem, Clitarchum: & præterea, cum iam aſpirarent ad libertatem recuperandam, ſemel, atque ite-

rum expulit, tum quidem externis militibus cum Eurylocho, deinde uero cum Parmenione miſſis. quid multa? in Oreo ſanè Philiſtides, & Menippus, & Socrates, & Thoas, & Agapæus, quod omnibus cernere licebat, operá Philippo nauabant. atque hi nunc urbem tenent. Euphræus uero quidam, qui etiam in urbe noſtra olim habitauit, hic cum id ageret, ut libertaté Oritæ retinerent, nemini ſe ſe in ſeruitutem traderent, omitto quas iniurias atque ignominias pertulerit: multas enim commemorare liceat: factũ illud iniquiſſimũ nõ omitto, quòd anno ante urbé captam, cum Philiſtidem, & qui cũ eo conſentiebãt, proditionis nomine accuſaret, odore quodã ea, quæ illi machinabantur, aſſecutus; eum magna uis hominum conglobata, duce, atque auctore Philippo in carcerem contrudunt, tanquam qui res nouas in urbe moliretur. quam indignitatem plebs Oritarum cum intueretur, tantum abfuit, ut huic opem, atque auxilium ferret, illos uero ſupplicio afficeret, ut illis ne iraſceretur quidem, huic uero etiam inſultaret, & tum hominem ea pœna digniſſimum diceret, tum factum gratularetur. iidem poſtea licentiam na

cti, quantam uellent, id agebant, ut Philippus urbe potiretur; quodq́; agebant, ut ad exitum perduceretur, ſumme curabant. quorum con-ſilia ſi quis de multitudine ſenſiſſet, perculſus metu ſilebat, cum acerbum Euphræi caſum re miniſceretur. erant autem ita miſere affecti, ut de communi calamitate minime dubia nemo prius uocem mittere ſit auſus, quàm inſtructis ordinibus hoſtes mœnibus appropinquarunt. ita factum eſt, ut, cum alii ſe ſe armis tuerentur, alij per proditionem Philippum admiſerint. ca pta urbe turpiter ſanè, ac miſere, proditores re gnant, tyrãnidéq; exercent, iis unà cũ Euphræo, qui ſe ipſos tũ ſeruare cupiebant, nullamq; for tunã pro libertate recuſabant, partim in exiliũ extruſis, partim morte mulctatis. Euphræus au tem ille ſe met ipſe iugulauit, exitu ipſo teſta tus ſe ſe, dum uiueret, non priuati commodi cauſa, ſed quia iuſtitiam coleret, Philippo pro ſalute ciuium reſtitiſſe. miramini fortaſſe, quid tandem cauſæ fuerit, quam ob rem ita eueniret, ut & Olynthij, & Eretrienſes, & Oritæ libétius iis, qui pro Philippo, quàm iis, qui pro ipſis uerba facerent, aures darent: quod uobis etiã uſu uenit: uidelicet, quia pro bono, & æquo di

centibus, ne, ſi uelint quidem, loqui ad gratiã & ad uoluptatem quidquam licet: conſiderare enim hi coguntur, qua maxime ratione ſeruare patriam poſſint. illi uero, quibus in ſententiis gratiam aucupantur, in iiſdem & pro Philippo faciunt. hi pecunias conferri iubebãt: illi cõtra. hi bellum geri oportere, Philippo nullam fidem habendam eſſe dicebant: illi pacem eſſe bello anteponendam. cum in eiuſmodi deliberationibus tempus eximerent, ecce tibi repente obruti, atque oppreſſi ſunt. &, ne ſingula perſequar, eodem modo reliqua omnia; ut non nulli ea dicerent, unde ſibi gratiam quærerent; non nulli uero ea in medium afferrent, quibus ciuitatiȩ ſalus perduraret incolumis. maiorem autem reip. partem, & quidquid reliquum erat, perdidere multi, non ob gratiam, non ob imperitiam, ſed quia demittentes animum fortunæ ſuccubuerunt, cum omnino actum eſſe de repub. ducerent. quæ deſperatio, ita me Iupiter, & Apollo ſeruet, ne ueſtros quoque animos occupet, magnopere timeo; poſtea quàm uobis accurate conſiderantibus, nihil tamẽ ſuccedere pro ſententia uidetis. atque ego, cum in eos, qui uos iſtam in mentẽ impellunt, intueor,

non timore equidem, ſed pudore potius affi-
cior. ſiue enim id de induſtria, ſiue ex impru-
dentia committunt, in magnam certe calami-
tatem rempublicā protrudunt. ſed ne accidat,
cau̅ete ò Athenienſes: milies enim mori præ-
ſtat, quàm Philippo quid per aſſentationem e-
largiri, eosq́;, qui pro ueſtra ſalute ex hoc loco
uerba faciunt, proditos uelle. & uero præcla-
ram ſanè Oritarum multitudo mercedem nunc
accepit, quòd ſe ſe Philippi amicis commiſit,
quòd in Euphræū impetum fecit. præclarā po
pulus Eretrienſis, quòd ueſtros legatos exegit, et
ſe ſe Clitarcho tradidit. qui nunc præmij loco,
uerberibus cæſus, & tormentis excruciatus, mi
ſerrimam ſeruit ſeruitutem. egregie tēperatum
eſt Olynthiis, quòd magiſtrum equitum, La-
ſthenem crearunt, Apollonidem autē eiecerūt.
ſtulti, ac nequam hominis eſt, hæc ſperare;
cumq́; & ipſe tibi male conſulas, &, quæ tempus
poſtulat, omnia prætermittas, atque etiam ho
ſtium cauſam in concione agentibus aures præ
beas, ita firmis uiribus putare remp. niti, ut de-
bilitari, ac proſterni quamuis graui, quamuis
aduerſa fortuna non poſſit. enimuero turpe il-
lud eſt, ubi quid iam euenit, tum dicere, quiſ-

nam hæc euentura putaſſet? prò Iupiter, hoc facere oportebat, hoc non oportebat. multa nunc Olynthij poſſent dicere, quæ tunc ſi præuidiſſent, minime periiſſent: multa Oritæ: multa Phocenſes: multa quicunque libertaté amiſerunt: ſed fruſtra dicerent: quid enim hæc prodeſſent? dum incolumis nauis eſt, ſiue ea maior, ſiue minor ſit, tum & nautas, & gubernatorem, & omnes deinceps homines curare in primis, & prouidere oportet, ne quis eã neque ſciens, neque imprudens euertat: poſt naufragium inane ſtudiũ, inanis labor omnis eſt. ueſtra ratio Athenienſes eadem eſt. dum enim incolumes adhuc ſumus; dum florentem ciuitatem, occaſiones ad bene agendum plurimas, dignitatem ſummam habemus: cur non remp. quaſi commune quoddam nauigium communi ſtudio à tempeſtate tuemur? ſunt fortaſſe nõnulli in hoc conſeſſu, qui iandudum expectãt, libenter audituri, quidnam ego faciẽdum eſſe cenſeam. equidem nihil occultabo, ac meam ſententiam in medium afferam; ut eam, ſi placuerit, ueſtris ſuffragiis comprobetis. uos, uos, inquam, primum ad uindicandas iniurias claſſem, pecunias, milites cõparate: etenim ſi cæ-

teri omnes utique ſeruitutem non recuſarent, uobis eſſet pro libertate uel acerrime pugnandum. deinde, ubi hæc & in procinctu omnia, & Græcis manifeſta fuerint, tum alios cohortemur, & legatos, qui hæc edoceant, quoquouerſus dimittamus, in Peloponneſum, Rhodum, Chium, etiam ad Perſarum regẽ: (neque enim ab illius utilitate uidetur alienum, nõ permittere, ut iſte omnia ſub imperiũ ditionemq́; ſuã conuertat) ut, ſi perſuaſeritis, periculorum, ac ſumptuum, quos tempus exiget, ſocios, participesq́; habeatis: ſin minus, ſaltem moram, & tarditatem rebus iniiciatis: cum enim non cũ potentiſſima ciuitate, quæ de noſtris fortunis coierit, & conſpirauerit, ſed cum uno uiro bellum uobis ſit, prorſus non erit inutile. neque uero illæ circa Peloponneſum legationes omnino ſine fructu fuere, quas de Philippi iniuriis ego, & Polytheuctus, ille, ille optimus, & Hegeſippus, & Clitomachus, & Lycurgus, aliiq́; complures obiuimus: quòd enim ille ſe continuit, quòd in Ambraciam profectus nõ eſt, quòd in Peloponneſum non irruit, ex iis legationibus perfectum eſt. neque uero, ut alios ad arma capienda cohortemur, ipſi in re noſtra

inertes, ignauiq; ſimus, ego dico: qui enim ſua ipſe negligat, eum dicere ſe ſe aliena curare; & qui ea, quæ iã adſunt, contẽnat, eum alios uelle futura pertimeſcere, ſtultitia eſt. minime, inquam, hæc dico. at uero in Cherrhoneſo militantibus oportere pecunias mittere, & alia, quæcunque petunt, ſuppeditare; nos interim hic apparatibus operam dare; primos agere, quæ ſunt agenda; deinde & alios Græcos conuocare, cogere, inſtruere, monere; hæc ſunt, quæ ego dico: quæ quidem ad huius urbis amplitudinem, ueſtramq; dignitatẽ maxime pertinere uidentur. quòd ſi uobis deſidioſe lãguentibus, Chalcidenſes, aut Megarenſes Græciã ſeruaturos opinamini: næ iſta à uero lõge aberrat opinio: optabile eſt enim, ut ſeruare ſe ipſum horũ unuſquiſque poſſit. ueſtrum eſt hoc munus Athenienſes, ueſtræ ſunt partes. uobis hanc laudẽ ueſtri maiores, multis, & præclaris, & magnis periculis partam, reliquerunt. ſin autem otioſi ſedebitis; & unuſquiſque ueſtrũ id, quod cupit, ita quæret, ut, quo modo ipſe nihil agat, conſideret: primum quidem, qui pro uobis acturus ſit, neminem unquam reperietis: deinde timeo, ne nos omnia, quæ nolumus,

mus, agere mox neceſſitas cogat. ſi enim eſſent, qui ueſtra cauſa labores, & pericula ſubire uellent; iampridem extitiſſent, cum iampridem ipſi per uos nihil agatis. uerum, qui hoc uelit, neminé eſſe, res ipſa indicat. Hæc ſunt, quæ quidem ego cenſeam, atque decernam: quæ ſi fiant, in priſtinum ſtatum reſtitui rempub. poſſe, adhuc exiſtimo. ſin eſt, qui melius quid habeat; dicat, & conſilij cauſa in medium proferat. quidquid autem ſtatueritis, id ut feliciter, proſpereq; eueniat, deos omnes rogo.

DEMOSTHENIS
Philippica quarta.

MAGNA ſanè ô Athenienſes. & neceſſaria ciuitati cum intelligam eſſe ea, de quibus deliberatis; conabor, quæ ad cõmunem utilitatem pertinere mihi uidentur, his ipſis de rebus exponere. uerũ enimuero, cũ ueſtris neque paruis erroribus, neque recentibus, ſed & maximis, & ueteribus factum ſit, ut in his difficultatibus reſp. uerſetur: nihil tamen eius incommodi culpam æque ſuſtinet, atque hoc, quòd ſententiæ cogitationesq; ueſtræ à rebus longe diſtant: & tantiſper animum attenditis, dum hic aſſidetis, audientes, ſi quid rerum nouarum afferatur: ubi uero ex hoc loco abiiſtis; qui curet, curet autem? imo, qui recordetur, nemo eſt. petulantia igitur, & auaritia, unde Philippus omnes homines diuexat, tanta eſt, quantam auditis: illum autem concionibus noſtris minime poſſe cohiberi, certe, qui ignoret, nemo eſt. etenim, ſi quis hoc diſcere ab alijs minime potuit, nunc ita cõſideret. nos, ubi de iure publico uerba facere oportuit, uicti in

diſputando nunquam ſumus, neque commiſi mus; quod corrigendũ uideretur: ſed ipſi omnes, qui ubique ſunt, uincimus, & orandi laude præcurrimus. num igitur propterea illius afflictæ fortunæ ſunt, noſtræ florentes? lõge abeſt. cũ enim ille quidẽ ueniat armatus: cumq; omnes ſuas fortunas in belli diſcrimen alacriter ſoleat adducere, nos contra capti ueterno ſedeamus, poſtea quã & ſapiẽter diſputauimus, & audiuimus quæ digna cẽſuimus: ut opinor, uerbis facta anteeunt: neque quàm diſerti nos aliquãdo fuerimus, aut nũc ſimus in diſputando, ſed quàm acres in agendo, omnes attendunt. quo modo quidẽ nunc agimus, ex iis, quibus inferũtur iniuriæ, ſeruare neminem poſſumus. nihil enim dicendum eſt grauius. Proinde, cũ ii, qui in ciuitatibus uiuunt, in duo genera diuidantur; alterum eorum, qui neque ipſi per uim imperare cuiquam, neque ſeruire uolunt, ſed ita remp. gerere, ut libertate fruantur, & tãtum modo legibus æquo iure ſeruiant; alterum autem eorum, qui imperium quidem in ciues habere concupiſcunt, ſed ipſi parere alteri non recuſant, per quem modo, ut in ciuitate dominentur, ſeſe poſſe conſequi confidant: accidit,

ut ad eos, qui Philippi partium ſtudioſi ſunt, tyrannidis, & dominationis amatores, ubique potentia peruenerit: neque, ut ego arbitror, ex omnibus ciuitatibus, præter ueſtram, ulla iam reperitur, cuius adhuc penes populum administratio ſit. potentiam autem iſtam, & ſtatum ciuitatis ad ipſorum uoluntatem ita conſtituerunt, cum nihil, quod in eo genere fieri poſſet, prætermitterẽt. quod enim primum omnium, & maximum eſt, habuere, qui pecunias accipere uolentibus eorum gratia numeraret. deinde, in quo momenti non minus eſt, ad contrariam factionem euertendam, quandocunque petiere, Philippi exercitus præſto fuit. at uero non modo, quod aliis fuit adiumento, nos deficit; ſed ne excitari quidem è ſomno poſſumus: ut mãdragoræ ſuccum, aut aliud quodpiam eiuſmodi pharmacum ebibiſſe uideamur. hinc, opinor, (quid enim uera diſſimulentur?) ita male audire cœpimus, ita deſpici, ut ex iis ipſis, qui in diſcrimine uerſantur, alii nobiſcum de imperio, alii dignitatis cauſa de loco contendãt, non nulli etiam ſuas ipſimet potius iniurias, quàm uobis ſociis, uindicare decreuerint. ſed quorſum hæc ego commemoro? non me-

hercule, quòd ita ſim ſtultus, ut offenſionem ueſtram ſubire cupiam; ſed ut hoc unuſquiſque ueſtrum intelligat, ac uideat, quotidianã ſegnitiem, & ignauiam, quemadmodum in priuatis facultatibus, ſic etiã in rebus publicis, non, ut quidquid per negligentiam peccatur, illico ſenſu percipi, ſed in ſumma rerum pateſieri. Aſpicite Serrium, & Doriſcum: hæc enim poſt pacem primum neglecta ſunt à uobis, quæ multi ueſtrum fortaſſe ne nouerunt quidẽ: hæc, inquam, neglecta & Thraciã, & ſocium ueſtrum Cerſoblepten perdidere. cui malo etiã illud adiunctum fuit, quòd, cum hæc Philippus contempta uideret, neque opem ullam à uobis impetraſſe; muros euertit in ſinu maris; præſidiisq́; impoſitis tyrannidem contra Atticam in Eubœa, tanquam caſtellum, uobis obiecit. quod ipſum quoque cum negligeretis; parum abfuit, quin Megaram caperet. non curaſtis: cõmoti non eſtis: ne hoc quidem denunciaſtis, permiſſuros uos non eſſe, ut illa committeret. perrexit, & Antronas emit: nec multo poſt Oreum quoque in poteſtatẽ redegit. etiam multa prætermitto, Pheras, uiam in Ambraciã, trucidationem in Elide, alia ſexcenta. non enim, ut

eos, quos Philippus uiolauit, aut læſit, enumerarem, hæc à me ſuſcepta narratio eſt, ſed potius ut hoc oſtenderem, Philippum, niſi quis obuiam eat, ſiné iniuriis non eſſe facturum, donec omnia omnium ad ſe ſe trahat. Neque uero me fugit, quoſdam eſſe, quibus, ante quàm orationes de republica audiant, confeſtim interrogare mos eſt, quid igitur oportet agere? nō ut, cum audierint, agant: (eſſent enim patriæ rationibus ciues omnium utiliſſimi) ſed ut ab orationibus maturrime ſe tanquam ab aliqua moleſtia expediant. quod cum ita ſit, tamen, quod mihi è re ueſtra uidetur, dicam. Primum id animis ueſtris perſuaſum, ac plane certum eſſe oportet, Philippum neglecta pace bellum contra uos gerere; eſſe non dico male animatum, ſed hoſtem uniuerſæ ciuitatis, & ita acerbum quidem hoſtem, ut uel illius fundamentis, atque adeo diis ipſis, qui illi præſident, minitetur: qui quidem ipſum male perdant. nihil autem maiore odio inſectatur, quàm libertatem: neque ex omnibus rebus quidquam cogitat, quàm quo modo hanc diſſoluat, ac deſtruat. atque, ut id ipſum conficiat, impellitur neceſſitate quadam. ſic enim conſiderate. imperare

uult: in hoc autem ſolos uos eſſe nouit aduerſarios. iniurias iampridem infert: idq́; ſibi ipſe conſcius eſt optime: abſtulit enim uobis ea loca, quæ quia poſſidet, reliqua illi extra periculum omnia ſunt: ſi enim Amphipolim, & Potidæam dimitteret, ſe ſe ne in Macedonia quidem tuto putaret eſſe poſſe. utrunque igitur nouit, & ſe uobis inſidiari, & uos ipſius inſidias non ignorare. quia uero probe ſapere uos intelligit, infenſos ſibi iure putat. ad hæc tam multa etiam illud accedit, quod, etſi reliqua omnia imperio ſuo ſubiiciat, tamen, quoad uos libertatem retinetis, ſtabilem ſibi poſſeſſionem eſſe non poſſe perſpicue uidet: ſed, ſi quando illi minus proſpere quid euenerit, qualia euenire homini multa poſſunt, futurum intelligit, ut ii, quibus ipſe iniuſtam ſeruitutem nuper impoſuit, ad uos tanquam ad uexillum aliquod libertatis recuperandæ omnes conuolent. eſt enim naturæ, conſuetudinisq́; ueſtræ, non uobis ipſis nimiam potentiam appetere, & uelle ad imperium aſcendere, ſed alios aſcendere conantes prohibere, aut, ſi iam aſcenderint, deiicere: in ſumma, regnare cupiẽtibus acriter obſiſtere, & omnes homines in libertatem ſummo

ſtudio uindicare. nō uult ſuis conſiliis & occaſionibus impedimento eſſe ueſtram libertatem. neque uero illum ita ratiocinantē res ipſa fallit. quare ita uelim exiſtimetis, animoq́; ueſtro proponatis, ciuitatibus illum, ac populis hoſtem æternum, & implacabilem eſſe: deinde, quidquid agit hoc tempore, quidquid parat, id totum ad ciuitatis noſtræ perniciē adornari. neque enim ueſtrum eſt quiſquam, qui ita deſipiat, ut Philippū exiſtimet huiuſmodi quiſquilias in Thracia,(quo enim potius nomine appellentur?) Drongilū, & Cabylen, & Maſtiram, & quæ præterea tenere dicitur, concupiſcere, & tantula de cauſa labores, hiemem, extrema pericula ſubire, atque perferre; portus autē, qui in Attica ſunt, naualia, triremes, argentum factum, hæc tam copioſa uectigalia, hanc regionem, hanc gloriam, quibus utinam neque illi, neque cuiquam nobis uictis frui liceat, minime concupiſcere; ſed hæc uobis fruēda relicturū; interea panici, & ſiliginis cauſa, quæ in Thraciæ cuniculis naſcuntur, in ipſo plane barathro hiemē traducere. non ita eſt: ſed & illa, & reliqua omnia propterea fiunt, ut hæc, quæ nos habemus, ipſe habeat. quæ cum

omnibus

omnibus perſpicua, explorataq; ſint, nihil eſt, quód oratoré, optime ſemper de rep. con ſulen tem, de inferendo bello ſtatuere iubeatis. hoc e- nim eſt eorum, quibus id propoſitum eſt, ut habeatis cui tanquam hoſti, moleſtias damnaq; inferatis, non ut ipſi, quæ ciuitati condu- cunt, agentes bonorum ciuium officio fungan tur. attendite enim: Philippo ſemel, iterum, & tertio fœdus uiolante (ſæpe enim deinceps idem fecit) ſi quis de ipſo uindicando retuliſ- ſet; atque is nihilominus Cardianis opé tuliſ- ſet, ſicuti nunc fecit, nemine ueſtrum de bello referente: non, qui illum hoſtem iudicandum cenſuiſſet, diſcerptus eſſet; atque hanc ipſam ob cauſam Philippum Cardianis opem tuliſſe omnes uociferarentur? nolite igitur quærere, quemnam ob iniurias à Philippo acceptas o- dio habeatis, & iis, qui ſuam illi operam uendi derunt, dilaniandam remp. obiiciatis: neque cum ipſi bellum iam decreueritis, inter uos ip- ſos diſceptetis, utrum decreuiſſe oporteat, nec ne: ſed qualem illum gerendis in rebus cogno- uiſtis, tales uos in ipſo ulciſcendo præſtate. pri mum iis, quos habet aduerſarios, pecunias, & neceſſaria quæque ſuppeditate: deinde ipſi ipſi

ò Aihenienſes collatis pecuniis: exercitum, celeres triremes, equitatum, naues conductitias, & quæcunque bellũ poſtulat, comparate. quo modo quidem nunc agimus, ridiculi ſumus. neque uero aliud Philppum ipſum à diis precari puto, quàm ut hæc, quæ facitis, eadem perpetuo faciatis. opportune nihil agitis: pecunias inconſulte diſperditis: cui res militaris committenda ſit, quæritis: ſtomachamimi: inuicem accuſatis. horum ego malorum & cauſas, & remedia docebo. Nihil unquam à principio inſtituiſtis, aut mature ſatis apparaſtis: ſed poſt caſum ſemper accurritis. deinde, ubi intempeſtiuam, atque inanem eſſe operam intelligitis, apparatũ infecto negocio diſſoluitis, rurſus, ſi quid contingat, apparatum inſtauratis, & tumultuamini. mihi quidem iſta conſuetudo non probatur: quid enim? tum demum auxilium ferre, cum in diſcrimen adducta res eſt? nihil hæc ratio proficit. ſed & parare copias ante oportet, & his commeatum curare, &, ut pecuniæ diligentiſſime conſeruentur, diſpenſationi certos homines præficere: ubi hæc ita cõſtituta fuerint: pecuniæ rationem à diſpenſatoribus, belli uero à duce repoſcere, eiq́; , ſi quò

præter mandata ueſtra nauigauerit, aut aliud quid egerit, locũ excuſandi nullũ relinquere. hæc ſi feceritis; meumq́; conſilium probaueritis; neceſitatem imponetis Philippo, ut re uera pacem optimo iure ſeruet, & in ſua ſe regione contineat; aut, ſi temperare ab iniuria noluerit, bellum æqua conditione geretis. et forſan forſan ò Athenienſes, quemadmodum nunc uos, quid agit, aut quò proficiſcitur Philippus, interrogatis; item ille, quò nam ſe contulit ueſter exercitus, & ubi ſeſe oſtendet, ſollicito animo cogitabit. quòd ſi quis hæc & multæ impenſæ, & mulrorum laborum, multæq́; operæ putat eſſe; recte ſanè putat: uerum, ſi, quæ ciuitati mox euentura ſint, niſi hæc facere uoluerit, idem conſiderabit; cuius emolumenti ſit, intelliget, ea, quæ res poſtulat, ſponte, ac libenter facere. nam, ſi quis nobis deus hoc ſpondeat, (neque enim cui fides in eiuſmodi re habeatur, ſatis dignus homo quiſquam ſit) Philippũ, ſi quieueritis, & quos oppugnat, nulla ope iuueritis; contra uos ipſos ad extremum non eſſe uenturum; turpe mehercule & uobis, ac præſenti ciuitatis noſtræ dignitate, & auita gloria ſit indignũ, propriæ deſidiæ cauſa com-

mittere, ut cæteri Græci in ſeruitutem omnes tradantur: & ego ipſe mori ſanè, quã hæc tam pudenda ſuaſiſſe, maluerim. at uero, ſi quis alius ſuadet, & ita quidem, ut etiam perſuadeat; eſto: ne uindicate iniurias: uniuerſam Græciã perdite. Sin hoc nemini probatur; contráq;, quò plus illum potentiæ quærere permittimus, eò difficiliorem, ac ualentiorem nobis hoſtem fore proſpicimus, quid tergiuerſamur? aut quid immoramur? aut quãdo tandem Athenienſes præclare, & laudabiliter agere animum inducemus? an, cum neceſſitas coget? prò dii immortales, quæ neceſſitas? quam enim liberorum hominum neceſſitatem aliquis dixerit, ea non ſolum iam adeſt, ſed etiam multo ante præteriit: quã uero ſeruorum; execrari iſtam, non, ut adſit, expectare debemus. differt autem hoc inter utranque, quòd homini libero maxima neceſſitas eſt dedecus, & infamia; atque haud ſcio, an ulla maior eſſe poſſit: ſeruo autem plagæ, corporiſq; percuſſio, quæ ne unquam ſubeatur ignominia, ne monere quidem honeſtũ eſt. at uero, quòd ita affecti animo eſtis, ut ab iis muneribus, quæ ueſtrum unuſquiſque & corpore, & facultatibus obire pro rep. debet,

omnes refugiatis; minime id quidem rectum eſt, minime inquam: at aliqua tamen excuſatione non caret: quod autem neque ea, quæ audire oportet, neque ea, quæ deliberanda ſunt, ne hæc quidem ipſa uultis attendere; hoc uero ita graue eſt, ut excuſationi locum planè nullũ relinquat. uos igitur, priuſquàm præſenti diſcrimine, ſicuti nunc, ciuitas urgeatur; neque oratoribus de communi re dicẽtibus aures dare, neque in quiete, dum licet, quidquam deliberare conſueſtis: ubi uero ille molitur aliquid contra uos; cum idem facere, & contra moliri deberetis, inertiæ dediti nihil agitis: quod, ſi quid aliquis eloquatur, eiectus optimi conſilii pœnas dat: at, cum uel periiſſe aliquid, uel in diſcrimine uerſari, nunciatum eſt; tunc demũ & auditis oratores, & apparatibus operam datis. erat autem eo tempore & audiendi occaſio, & deliberandi, cum utrunque neglexiſtis; nunc non audire, quæ agatis, uos oportuit, ſed ea, quorum cauſa nunc auditis, agere; neque in apparatu eſſe, ſed apparatis iam rebus uti. Itaque uos ex iſtiusmodi conſuetudine ſoli omnium hominum contra, quàm cæteri ſolent, facitis. cæteri enim homines ante rem delibera

re omnes conſueuerunt; uos tum demum deliberatis, cum tranſacta iam re ſuperuacaneum eſt. nunc, quod ſupereſt, quod antea quidem factum oportuit, ſed fieri tamen adhuc ſatis mature poteſt, id exponam. Ex omnibus rebus nullam magis reſp. his tam periculoſis temporibus deſiderat, quàm pecunias. porrò commoda quædam ultro fortuna detulit; quibus ſi recte utamur, optime, ut arbitror, conſulatur. Primum, quorum fidei Perſarum rex multum committit, quosq; bene de ſe meritos duxit, hi Philippum odere, & cū eo bellum gerunt. deinde, qui actiones omnes, & conſilia de regis pernicie cum Philippo communicabat, hic abrogato imperio reuocatus è prouincia eſt: & omnia rex, non nobis deferentibus, quos proprii commodi cauſa commotos interpretari potuiſſet, ſed illo ipſo, qui & egit, & adminiſtrauit, narrante cognoſcet; ut ex hoc & fidei plus apud illum habitura ſit accuſatio, & reliqua mox legati ueſtri ſubiicere poſſint: quæ rex libentiſſime audiet; quòd communes iniurias communi bello uindicari dignum ſit: atque etiam ob illam cauſam, quòd ei longe formidabilior erit Philippus, ſi prius impetum in nos

ſecerit: quibus deſtitutis ſi aduerſi quid euenerit, liberius in illum irruet. quæ cum ita ſint, faciendum cenſeo uobis eſſe, ut legationem, quæ regem alloquatur, & edoceat, mittatis; atque ut rationem iſtam, quæ uobis ſæpe damno fuit, inanem ſanè, ac ſtultam, abiiciatis; quòd barbarus eſt, quòd communis omnium hoſtis, quæq; huius generis alia ſunt. ego enim, cum aliquem uideo, qui regnantem in Suſis uſque, & Ecbatanis metuat, eumq; male animatum erga noſtram ciuitatem dicat eſſe, qui & afflictas antea reip. fortunas erexerit, & nunc idem polliceatur (quod beneficium cum uos accipere nolueritis, ſed decreto facto reieceritis, ueſtra ſanè, nō illius eſt culpa) cum igitur ita ſentientem aliquem uideo; eundemq; de Philippo ſecurum intueor, Philippo inquam, qui nobis ad portas obequitat, qui in media Græcia uiolentus latro Græcorum rapinis creſcit; ſanè obſtupeſco, & hunc, quicunque tandem eſt, qui ita ſentiat, ego quidem timeo; quandoquidem ipſe Philippum timere non uult. Eſt autem ò Athenienſes & aliud quoddam, in ciuitate tanquam ulcus noſtræ ſaluti periculoſum, de quo iniuſta maledicta, & ſermones minime rectos

exaudio ; quo quidem ii, qui nullam reip. partem uolunt ſuſcipere, ad ipſorum excuſationẽ abutuntur: & eorum, quæ in eo genere peccantur, cum hæc referri ad aliquid oporteat, omnẽ huc cõferri cauſam reperietis. de quo magnopere equidem uereor dicere, ſed dicam tamen. puto enim me & pro egentibus aduerſus abundantes, & rurſus pro his aduerſus illos ea dicturum, quæ cum ratione conſentiant, quæq; utilitas reip. poſtulare uideatur: ſi querelas, quas nõnulli de ærario diſſeminant, iniuria ſanè, de medio tollamus: & ſimul eum timorem amoueamus, corrigi hoc ſine aliquo inſigni malo minime poſſe: quo quidem remedio ſalutarius nihil in remp. poſſumus inducere, neque quod uniuerſam pariter ciuitatem recreare magis poſſit. ſic enim conſiderate; dicam autem pro iis ante, quibus anguſta res uidetur eſſe. Noſtra memoria Athenis publica pecunia non progrediebatur ultra triginta taléta ſupra centum: neque tamen ex iis, qui claſſibus præeſſe, aut ex iis, qui ad eam rem tributa conferre poterant, inuentus eſt quiſquam, qui, quòd nummaria facultas non admodum eſſet ampla, propterea non id ſpõte obiret, quod è rep. uideretur: ſed & claſſes

nauigabant

nauigabant, & pecuniæ conficiebantur, & omnino omnia, quæ reip. conducerent, præſtabamus. ipſa deinde fortuna, benigne nobiſcum agens publica uectigalia multiplicauit, & quadringena talenta pro centenis facta ſunt, idq; non modo ſine damno, uerum etiam cum beneficio locupletum. diuites enim omnes, ut aliquam inde capiant utilitatem, accedunt, & recte ſanè faciunt. quid igitur ſuſtinuimus iniuriæ, ut hoc inuicem cõuitiantes exprobremus? aut cur noſtram tueri deſidiam hac excuſatione conamur? niſi ſi ita ſumus iniqui, ut pauperibus ob eam cauſam inuideamus, quòd ſubſidium illis aliquod fortuna detulerit: quos quidem ego neque accuſo, neque accuſatione dignos puto. nam neque in priuatis ædibus adoleſcentem quenquam erga ſenes ita animatum intueor, neque ita parum de officio ſuo laborãtem, aut ita ab ratione auerſum, ut, niſi omnes eadem, quæ ipſe, omnia faciant, ſe quoque nihil facturum eſſe dicat. ſi quis enim ſit eiuſmodi, hunc malæ actionis crimine reum leges faciunt. genitoribus enim, ut ego ſentio, duplici nomine debitam gratiam & iure naturæ, & præſcripto legis, iuſte perſoluere, ac libenti nos

animo reddere æquum eſt. quemadmodum igitur uniuſcuiuſque noſtrum pater aliquis eſt, ſic & uniuerſæ ciuitatis parẽtes æque omnes ciues conuenit exiſtimari. neque ſolum id ſpectare non debemus, quo modo ex iis cõmodis, quæ capiunt è rep. ullum amittant, ſed, ſi hæc ipſa omnino nulla forent, rationem iniri à nobis oporteret, ut eſſet, unde illorum indigẽtiæ ſubueniretur. quòd ſi diuites in hac ſententia ſunt, eos ego non ſolum iuſte, ſed utiliter etiam facere exiſtimo. ubi enim facultates aliquibus adimuntur, ibi ut multi ſint male in rempublicam animati, neceſſe eſt. pauperibus autem hoc conſilii dederim, ut id, quo diuites indignãtur, quodq; iure accuſant, longe à ſeſe amoueant. agam enim, ut modo tenuiorum, ita nunc diuitum quoque cauſam: neque cõmittam, ut ad patefaciendam ueritatem ſegnior uideri poſſim. mihi enim nemo non dico Athenienſium, ſed omnino omnium hominum ita infelix, aut ita crudelis uidetur eſſe, ut cum pauperes, atque in ſumma penuria cõſtitutos neceſſaria de publico uideat accipere, moleſte ferat. ubi igitur res tota uerſatur, aut quæ nã diuitibus eſt quotidiani ſermonis, & indignationis cauſa? cum

nonnullos uident mutata conſuetudine à publico lucro ad priuatorũ facultates conuerti;&, qui hæc ſuadeat, confeſtim apud uos magnum eſſe, & accepta fide publica immortalem. quò fit, ut clandeſtina conſilia in apertum tumultũ erumpant. hinc diffidentia, hinc oritur indignatio. oportet enim utroſque reip. participes æque eſſe: diuites, ut ea, quæ habẽt, tuto ſe habere ad uitam traducendam exiſtiment, neque inde periculi ſibi quidquam procreari; atque ut belli temporibus communiter ad patriæ ſalutem fortunas omnes conferant: reliquos autem, ut, quæ publica ſunt, publica, & communia putent; partemq́; ex iis capiant; quæ uero priuata, poſſeſſorum propria ducant. hac æquitate & paruæ ciuitates, magnæ fiunt, & magnæ conſeruãtur. uerum, quæ utroſque decent, hæc, aliquis dixerit, fortaſſe ſunt? ut autem recte quoque, ac legitime fiant, correctione opus eſt. Mihi ſanè in hunc temporum ſtatum, atque in has perturbationes intuenti, ita uidetur, tanta mala non ex paucis, & recentibus, ſed & multis, & ueteribus cauſis excitata: quas, ſi audire uobis placet, commemorabo. Præclaram conſuetudinem o` Athenienſes à maioribus traditam ne

glexiſtis; qui excellere inter Græcos, & inſtructo exercitu ab omnibus iniuriam propulſare, ſuperuacaneum quiddam, ac planè inutilem ſumptum eſſe ducitis, perſuaſi ſcilicet ab iis, qui remp. adminiſtrant: at inerti ocio uitam traducere, & laudabiliter nihil agere, uerum ſingula quæque proiicere, & pati ab altero occupari, illud uero mirabilem felicitatem, ac maximum communi ſaluti præſidium exiſtimatis. Enimuero his de cauſis in locum à uobis deſertum ſuccedens alter, locum inquam, quem tenere nos decuit; hic nimirum felix, hic magnus, hic multorum locorum dominus factus eſt: iure ſanè. quod enim erat honorificum, & eximium, atque præclarum, uſque eò, ut propter id ipſum maximæ ciuitates perpetua inter ſe contentione certarint, id ille cũ Lacedæmonii iam defloruiſſent, Thebani Phocenſium bello diſtinerentur, nos ocioſi negligeremus, per aliorum abſentiam occupauit, ac cepit. itaque mox ad alios timor, ad ipſum ſociorum multitudo, & magna potentia peruenit: eoq́; iam difficultatis redactæ ſunt Græciæ fortunæ, ut, quid capiendum conſilii ſit, non facile repe riatur. ſed cum omnes Græcos, ut ego quidem

iudico, maximus hoc tempore circũſtet metus, uobis tamen ò Athenienſes præcipuum impendere periculum uidetur: non ſolum, quia uobis præter cæteros inſidiatur Philippus; ſed etiã, quia ipſi præter cæteros eſtis inertiſſimi. nã, ſi, quòd rerum uenalium multitudinẽ, & copiam in foro cernatis, propterea ſecuro animo eſtis, tanquàm ciuitas omnino ſine periculo ſit; neque prudenter, neque recte de re iudicatis. ſi quidem ex huiuſmodi rebus optime ſanè de foro ipſo, ac mercatu in utrãque partem iudicari poteſt: at uero de ea ciuitate, quam ſibi, quicunque Græcis imperare unquam uelit, unam aduerſariam fore putat, communiq; libertati præſidio futuram, haud hercle ex rebus uenalibus, num ea recte ſe habeat, iudicandum eſt, ſed partim ex beneuolentia ſociorum, partim ex robore copiarum: hæc hæc ſunt potius de ciuitate conſideranda: quæ uobis infirma ſunt omnia. quod ita eſſe intelligetis, ſi ſic conſiderabitis: Ecquando perturbatior unquam fuit, magis'ue de ſua ſalute Græcia uenit in dubium? certe non unquam magis, quàm hoc tempore. nam antea quidem, cum in duas diuiſa factiones eſſet, Lacedæmonios, & nos: cæ-

teri Græci partim nobis ,partim illis parebant ; Perſarũ regis æque ſuſpecta omnibus fides erat: &ſi quibus bello deuictis mitis erat;ſuamq; fidẽ, ac tutelam pollicebatur, iis quidem tandiu probabatur, dum aliis exæquaret, deinde uero nõ minus oderant ipſum, quos ſeruarat, quàm qui cum eo bellum cõtinenter gerebant.at nũc Græcis omnibus amiciſſimus Rex eſt, nobis autem minime omnium; niſi ſi quid nunc eiuſmodi agemus,ut digni eius amicitia uideamur. iam præfecturæ multæ, & ubique conſtituuntur: & de principatu quidem omnes cõtẽdunt, quidam autem ab aliis defecerunt, & inuident, & contra quàm oportebat, mutuo diffidunt, & relicti ſinguli ſoli ſunt, Argiui, Thebani, Corinthii, Lacedæmonii, Arcades, nos. uerũtamen cum in has partes, atque in has factiones diuiſa Græcia ſit; (ut id, quod res eſt, libere dicã) apud horũ quemlibet frequẽtiores de communi ſalute conſulturi, quàm apud uos, ui ſuntur: nec mirum: uos enim nemo diligit, uobis nemo credit, uos etiam nemo metuit: merito igitur uobiſcum nemo de publica re communicat. atque horum malorum ne putetis Athenienſes unã eſſe cauſam (nam ſi ita eſſet, facile

ſanari ciuitas poſſet) ſed & multa ſunt, & uaria, & omnium temporum peccata: quæ ſingula nō perſequar; unum, quò diriguntur omnia, uobis exponam, cum tamen id prius petiero, ne quid mihi, ſi, quæ uera ſunt, libere dicam, iraſcamini. Quidquid utile uobis unquã fuit, id, ut quæque detulit occaſio, diuenditum eſt. ita factum, ut uos quidem ignauum ociũ, atque inutilem quietem malueritis, quibus deliniti, lædentibus remp. ne ſuccenſetis quidé: alii uero ampliſſimis honoribus potiantur. & in hoc genere, quæ reliqua ſunt, perquirere non decet. ubi uero contigit, ut contra Philippum aliquid dicatur; illico exurgit aliquis, qui nugas audiendas eſſe neget, & à ſuſcipiendo bello deterreat; ac deinceps illud etiam adiiciat, iucundiſſimum eſſe, in pace uiuere; contra difficillimum, maximos exercitus alere; uelle non nullos publicas pecunias interuertere; & alia in hanc ſententiam, prout ipſi ueriora putant eſſe. at certe ſuadere uobis pacem, qui iam perſuaſi deſidetis, non oportet. illi, illi ſuadenda pax eſt, qui bellum contra uos gerit. qui ſi perſuaſus fuerit, ſanè, quod ad uos attinet, pacata erunt omnia. neque uero moleſta nobis, aut gra

uia uideri debent, quæ in noſtram ſalutem inſumimus, ſed ea, quæ, ſi hæc recuſemus, ſuſtinebimus. & quidẽ, ut ne pecuniæ diripiãtur, caueri oportet; inuẽta ratione, qua cõſeruẽtur; nõ omittẽda reipublicæ cura. ego ſanè & hoc ipſum inique patior, nõ nullos è uobis eſſe, quibus diripi quidẽ pecunias moleſtũ eſt, quas cõſeruare, & in direptores animaduertere uobis licet; Græciam autem uniuerſam deinceps à Philippo diripi moleſtum non eſt, præſertim, cum ille ad perniciem ueſtram diripiat. quid igitur cauſæ tandem eſt ò Athenienſes, cur eum, qui tam aperte iniurias infert, & ciuitates occupat, nemo unquam neque iniurias inferre, neque bellum dixit facere: eos autem, qui, ne Philippo credamus, ne'ue remp. proiiciamus, admonent, bellum facere diſſeminant? quòd ea, quæ præter animi ſententiam in bello eueniunt, (neceſſe enim, neceſſe omnino eſt, acerba ex bello multa contingere) iis, qui pro ueſtra ſalnte concionari conſueuerunt, aſcribi omnes uolunt. intelligunt enim, ſi uos de communi ſententia bellum Philippo unanimes inferatis, futurũ, ut & ille ſuperetur, & ipſis proditionis merces nulla relinquatur. ſin ex primis illis tumultibus ad

bus ad

bus ad aliquos accuſandos, & iudicandos conuerſi fueritis; ſe quidem iſti duplicem mercedẽ ſperant habituros, gloriam apud uos, pecuniam à Philippo: uos autem, quibus de rebus pœnã ab ipſis capere oporteret, capturos ab iis putant, qui pro ueſtris commodis uerba fecerunt. hæc uidelicet ſpes illis eſt, hoc ſpectant, cum à bonis uiris bellum ſuſcitari dicunt. at ego illud probe noui, Philippum, priuſquàm Athenis quiſquã de bello uerbũ fecit, & alia nobis multa eripuiſſe, & nũc in Cardiam auxiliares copias miſiſſe. itaque, ſi negare ipſi uolumus bellum ab illo contra nos geri, ſit ſanè omnium ſtultiſſimus, ſi, quod nos negamus, ipſe fateatur. cnm enim ij, quibus inferuntur iniuriæ, diſſimulãt; eum, qui infert, quid facere par eſt? at cum idem in nos ipſos irruet, quid tum dicemus? nam ipſe quidem bellum ſe nobis inferre negabit, quẽad modum & Oritis, cum iam in eorum regione milites eſſent: & antea Pheræis, priusquàm ad muros machinas appelleret; & Olynthiis, donec regionẽ eorũ cum exercitu eſt ingreſſus. an tũ quoque eos, qui ad ulciſcendas iniurias hortabuntur, belli auctores dicemus eſſe? Hem, in ſeruitutem miſeri trudemur: aliud enim ſupe-

rerit nihil. Nec uero uobis idem, quod cæteris hominibus, periculum impendet. non enim ciuitatem noſtram imperio ſuo ſubiicere uult Philippus; nõ hoc inquam uult ò Athenienſes; ſed eruere penitus, atque excindere: nec mirum; quandoquidẽ optime nouit, neque ſeruire uos uelle, neque, ſi uelitis, diu in ea conditione uicturos: imperare enim conſueuiſtis. intelligit autem, plus ſibi à uobis, ſi oblatam occaſionem amplecti uolueritis, futurum negocii, quàm à cæteris hominibus: propterea, ſi compos uoti factus erit, uobis minime parcet. tanquam igitur de ſalute ipſa, ac planè de laribus, & focis extremum uobis certamen futurũ ſit, ita de re deliberare, & eos, qui pro illo fecerunt, aperte odiſſe, atque adeo ſuppliciis afficere opus eſt. hoſtes non extra urbem modo, ſed in ipſa, in ipſa etiam urbe hoſtes habetis. hos punite prius, ſi illos cupitis deuincere: nam hi ueſtras in actiones incurrunt quaſi propugnacula quædam, quò minus mature illis poſſitis occurrere. enim uero, quid cauſæ putatis eſſe, cur ille nunc ita contumelioſus in uos ſit, (planè enim hoc agere mihi uidetur) ut, cũ alios datis beneficiis, ſi aliter non poteſt, in fraudẽ illiciat, uobis aper-

te iam minitetur? Theſſali nunc ſeruiunt. at hos artificioſa liberalitate in ſeruitutē induxit. quid nō conceſſit miſeris Olynthiis? Potidæā, & alia multa, ut eos illaquearet. nunc Thebanis eadem molitur: itaque & Bœotiā tradidit; & diuturno eos, ac difficili Phocenſi bello liberauit. at hi quidem, quos commemoraui, cum aliquem fructum ſinguli præcepiſſent, ad extremum alii ea, quæ omnes nouerunt, paſſi iam ſunt, alii, quæcunque Philippi libido feret, patientur. uos autem, quæ amiſeritis, prætereo: ſed ſub ipſam ſtatim pacem quàm turpiter decepti? quantis detrimentis, qua iactura? nō Phocenſes, non Pylas, nō in Thracia Doriſcum, Serriū, regem ipſum Cerſoblepten, nō Cardiā denique nunc habet, & fatetur? cur igitur aſtute, & blande cum aliis agit, uobiſcum non itē? quòd in aliis ciuitatibus homines mercenarii orationem pro hoſtibus habere impune nō poſſunt, at in ueſtra, etiam poſt detrimenta uobis illata, maxime poſſunt. tutum nō erat in Olyntho pro Philippo dicere, antea quàm accepta Potidæa Olynthiorum multitudo propter utilitatem delinita conſenſit. tutum non erat in Theſſalia pro Philippo dicere, antea quàm ty-

bus autem ipſis inter Græcos nullam oportere. atqui nec illud uideo ciuitati, ſi ſuas tantummodo res agat, tutum eſſe; tibi autem, ſi præter tua priuata negocia nihil cures, periculoſũ. potius contra fit. nam & tibi, cum ita laboras, atque elaboras, & ciuitati, cum quieſcit, ac ceſſat, pericula creantur maxima. at præclarus auus, illuſtris pater tibi fuit, quorum uirtutibus non reſpondere turpe ducis; ciuitati autẽ ignobiles maiores, aut eiuſmodi, ut ad laudem recte factis excitare non poſſint. ne hoc quidem ita eſt. nam tibi fur pater erat, ideſt tui ſanè ſimilis; ciuitati uero noſtræ non patri tuo ſimiles maiores, ſed ii, qui, ut omnes nouere, Græciam bis ex maximis periculis ereptam conſeruarunt. ſedenim haud ſimiliter, neque ex iure ciuiũ & priuatam rem ſuam, & publicam quidam adminiſtrant, quid enim minus ſimile, quàm horum non nullos, nuper è carcere dimiſſos eò amplitudinis perueniſſe, ut ipſi ſe ipſos uideãtur ignorare: ciuitatem autem, quæ reliquis Græcis dignitate antea præſtitit, ſummumq; locũ tenuit, nunc ad omnẽ ignominiã, humilitatẽq; demitti? Multa præterea poſsẽ, ac de multis dicere: ſed omittam; quãdoquidem non orationũ penuria

mihi uidetur neque nunc, neque unquam antea male affecta reſp. laboraſſe, ſed tum potius, cum uos, poſtea quàm ab oratoribus ſalutaria uobis remedia didiciſtis, & una uoce, ac mente, ut recte dicitur, comprobaſtis, iidem tamẽ eos quoque, qui hæc ipſa deprauare cupiunt, atque inuertere, pariter audituri ſedetis; non quòd eos ignoretis (ſtatim enim intellexiſtis, perſpicueq; uidiſtis, quis mercenariam habeat orationem, quis Philippi cauſam in rep. curet, quis re uera libertatem tueatur) ſed ut, ad hos accuſandos occaſionem capientes, & deinde ad riſum, conuitiumq; deflectentes, remedia interim illa recreandæ ciuitati neceſſaria prætermittatis. Dixi, quæ uera, & utilia uobis maxime ſum arbitratus; quiq; meus in uos amor eſt libere admodum, ſimpliciterq; dixi. non aſſentatione, non fraude, non inſidiis referta oratio eſt, quæ pecuniam quidem oranti conciliet, remp. autem hoſtibus dedat. aut igitur hæc dimittenda conſuetudo uobis eſt, aut, quòd omnia male ſuccedant, nemini iſtam infelicitatẽ, præterquàm uobis ipſis aſcribite.

Aldine
547
D387a